

slovenski čebelar

1 9 6 5

LETO LXVII

ŠT. 5

VSEBINA

Edi Senegačnik: Antibiotiki v čebelah in njihovih proizvodih	129
Virmašan: Ali še lahko uspešno čebelarimo?	133
Edi Senegačnik: Naše čebele v maju	135
Ivan Narobe: Satnice in satje	138
Franc Grošelj: Rešimo ta problem!	141
Ivan Rak: Ameriški panj in slovenske pašne razmere	145
Iz zapuščine pok. Josipa Kobala: Nekaj podatkov o čebelarstvu v Ljubljani	146
Valko Razinger: Preprosto dodajanje matic	149
Jože Grmek: Skrb za strokovno vzgojo članstva	150
Milan Perc: Moje čebelarjenje	152

NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Se o čebeljem piku. Iz Kehrlejevega pisma. Ali se da huda gniloba ozdraviti z zdravilom? Barva matic, Sirska svilnica, Sokovnik — za kuho voska. Zakaj umirajo mladice sredi zime?	153

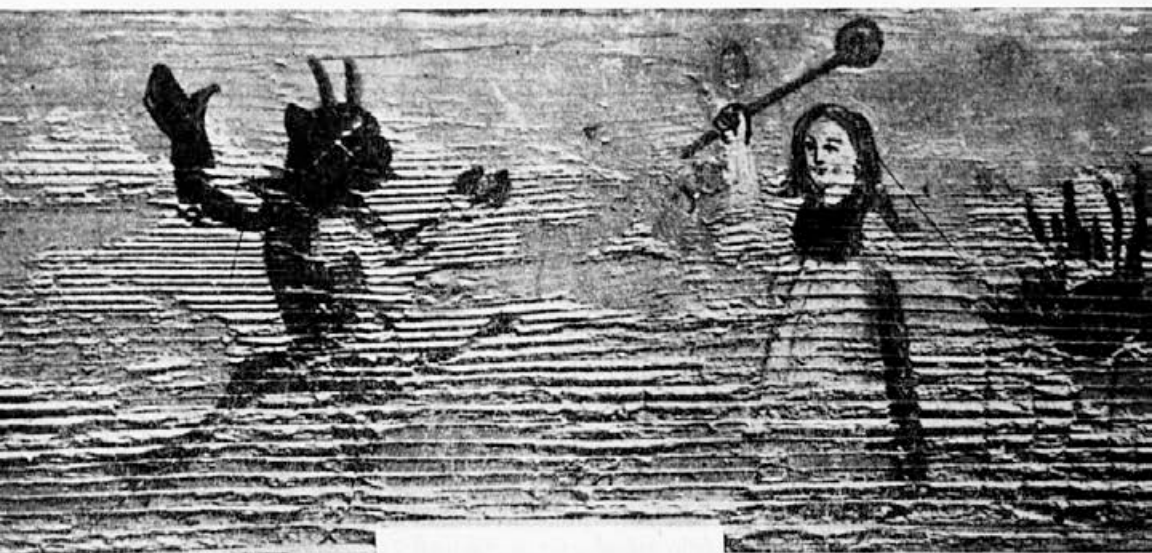
NAŠA ORGANIZACIJA

Seja izvršnega odbora 6. aprila 1965. Uspešno delo čebelarskega društva v Ljutomeru. Iz Kočevja. Mednarodni čebelarski teden. Občni zbor ČD Brežice Vesela iz naših vrst	156

OSMRTNICE

Franc Zupan, Peter Šercer	160

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačajo letno članarino 1000 din, ga prejema zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska CP Delo — obrat Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor: Valentin Benedičič, Ivan Majcen, Slavko Raič, Jože Rihar, Edi Senegačnik in Jožko Šlander. Odgovorni urednik: Edi Senegačnik. Letna naročnina za nečlane 1200 din, za inozemstvo 1500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 140 din, na 16 straneh 70 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja za naročnino. Številka žiro-računa pri Narodni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 600-14/603-116

ANTIBIOTIKI V ČEBELAH IN NJIHOVIH PROIZVODIH

EDI SENEGACNIK

Večina čebeljih proizvodov ima svojo zdravilno vrednost. To so vedeli ljudje že v preteklosti. Bakteriologija in biokemija pa sta šele zadnje čase tako napredovali, da sta lahko natančno pojasnili njihove zdravilne učinke.

Dr. Pierre Lavie si je izbral za predmet svoje doktorske disertacije antibakterialne snovi v čebelji družini. Delal je na znanstveni postaji Bures-sur-Yvette in Montfavet v Franciji in je sistematično proučeval antibiotične lastnosti čebel in tudi snovi, ki jih proizvajajo (vosek in mleček), ali ki jih zbirajo in potem predelujejo (med, zadelavina, obnožina). Njegove ugotovitve so zelo zanimive, zato si jih ogledjmo kar po vrsti.

ZADELAVINA

O zadelavini in njeni antiseptični vrednosti smo že večkrat pisali. Nekateri naši čebelarji so jo raztapljali v alkoholu in potem s tako raztopino mazali rane, ki so se zelo hitro zacelile. Znani liški čebelar Milan Palian je napravil vsako leto nekaj stekleničk takega odličnega razkužila oziroma zdravila. Dr. Lavie pa je delal različne druge poizkuse. Kadar je raztopil zadelavino v topli vodi ali v toplem alkoholu, je dala antibiotičen izvleček, katerega učinkovitost je trajala nekaj mesecev, če ga je hranil v hladilniku. Ta izvleček je bil zelo učinkovit proti bacilu subtilis, manj pa proti bacilom hude in pohlevne gnilobe čebelje zalege. Zanimivo je, da je bil ta antibiotik proti povzročiteljem teh dveh bolezni manj učinkovit kakor pa antibiotik, ki ga je

dobil pri čebelah. Popki na topolu, iz katerih je izviral ta zadelavina, so vsebovali skoro podoben antibiotik. Nobeno drugo drevo ni imelo zadelavine, iz katere bi lahko dobili tako učinkovit izvleček. Zadelavina je tudi edini čebelji proizvod, ki je zelo učinkovit fungicid.

VOSEK

Vosek v satju vsebuje na splošno majhne količine zadelavine in obnožine. Njegove antibiotične lastnosti pa niso odvisne od teh dveh, čeprav ima staro satje vedno večji antibiotični učinek kot novo. Acetonski izvleček je vseboval zelo obstojen antibiotik, ki ga niti temperatura 120° C ni mogla uničiti. Ta antibiotik je bil prav tako učinkovit proti bacilom pohlevne gnilobe kakor antibiotik, ki so ga dobili iz zadelavine. Preprečeval je rast nekaterih bakterij *Escherichia coli*, na katere izvleček iz zadelavine ni učinkoval.

OBNOŽINA

Obnožina z različnih rastlin je pokazala razne antibiotične lastnosti, nekatera pa sploh nobenih. Zelo učinkovit antibiotik pa so lahko pripravili iz mešanice različne obnožine, ki so jo nabrale čebele. Alkoholni izvleček je imel skoro večji učinek kakor vodni. Bil je odporen proti vročini in precej kisel, toda obdržal je svojo učinkovitost tudi potem, ko so ga nevtralizirali. Obnožina, ki so jo nabrali ljudje na različnih cvetovih, je bila manj učinkovita. Če so jo nabrale čebele, se je antibiotični učinek zelo povečal prav v času, ko je bila v panju. Torej so ji morale čebele pri spravljanju v celice nekaj dodati. Taka obnožina je učinkovala celo več kot eno leto, zlasti proti nekaterim mikroorganizmom (*Salmonella*, *E. coli*) in tudi proti bacilom lahke in hude gnilobe čebelje zalege. To govori tudi o zvezi med gnilobo in količino ter kvaliteto obnožine v oboleli družini.

MED

Medtem, ko je dr. Lavie objavil svojo tezo o antibiotikih v medu, sta dr. J. W. White v ZDA in dr. D. Adcock v Angliji pokazala, da večina antibiotičnih lastnosti medu v resnici izvira iz neprestanega proizvajanja vodikovega peroksida. Obstoji pa še druga skupina antibakterialnih činiteljev v medu. Glede teh je dr. Lavie ugotovil, da so bolj obstojni proti vročini in da jih lahko ekstrahiramo s topilo. Učinkovitost takega izvlečka pa ni tako močna kot pri antibiotikih v drugih čebeljih proizvodih. Zanimivo je, da ta antibiotik močno učinkuje proti kvarjenju obnožine in preprečuje tudi kalenje različnih semen. Je celo močnejši kot pa morda obnožinski antibiotik.

MATIČJI MLEČEK

Čeprav matičji mleček ne učinkuje, če ga ne zavarujemo pred svetlobo in toploto, je bil antibiotik, ki so ga dobili iz njega, obstojen pri 120° C 20 minut dolgo. Različni rezultati, ki so jih dobili drugi raziskovalci mlečka v preteklosti, izhajajo verjetno iz različnih metod njegovega raziskovanja, kar je

vse odvisno od temperature, pri kateri ga hranimo. Kisla frakcija svežega matičjega mlečka kaže močan antibiotičen učinek proti bacilu hude gnilobe in Salmonelli. Učinki proti drugim mikroorganizmom pa dokazujejo, da gre tu za več aktivnih snovi, ki so na široki črti podobne antibiotiku, ki smo ga dobili pri čebelah. Prvi antibiotik, ki so ga odkrili pri žuželkah, je bil iridomyrmecin, insekticid, ki ga je dr. M. Pavan izoliral pri mravljah leta 1948., ko je delal v Italiji. Leta 1957. je dr. Koidsuni, japonski entomolog, odkril fungicid v nekaterih metuljih. Dr. Lavie pa je sedaj ugotovil antibiotik tudi pri čebelah in je študiral tudi njegove lastnosti. Ta antibiotik ne deluje kot fungicid, samo obnožina je edini čebelji proizvod, ki ima ta učinek.

KJE SO NAŠLI ČEBELJI ANTIBIOTIK

Čebelji antibiotik so našli na zunanji strani čebeljega telesa. Dobili so ga tako, da so ga nekako sprali z alkoholom s čebeljega telesa, nikakor pa ga niso mogli spraskati s kako pripravo. Ko so delali poizkuse na glavi, oprsju in trebušni strani, so ugotovili, da je imel izvleček z glave mnogo večjo antibiotično vrednost kakor izvlečki z drugih delov telesa. Zato je nastalo vprašanje, če ni bil ta antibiotik morda proizvod žlez, iz katerih se razleze ta antibiotik po vsem telesu čebel, ki se nekako same pomažejo z njim, ko ližejo in čistijo druga drugo. Čeljustne žleze delavk niso imele nobenega antibiotičnega učinka, toda krmilne žleze so pokazale visoko učinkovitost. Ta je bila prav tako velika pri čebelah, ki so bile stare nekaj dni, kot pri starejših čebelah. Toda če so bile čebele brez zveze z matico in daleč od nje, so izgubile svojo antibiotično učinkovitost po šestih dneh.

Nobenega antibiotika pa niso našli pri ličinkah ali bubah čebel, trotovali pri mladih maticah, ki so jih vzrejali in imeli v inkubatorjih, kjer so bili brez dotika s čebeljo družino. V normalni čebelji družini je pokazala nesprašena matica nekaj antibiotične učinkovitosti, sprašena matica pa mnogo več. Odgovorni činitelj je torej v njenih čeljustnih žlezah. Ugotovljeno je bilo, da se ta antibiotična snov razširi iz čeljustnih žlez po vsem njenem telesu, in sicer prav zaradi tega, ker čebele matico neprestano krmijo, ližejo in čistijo.

Antibiotik proizvajajo torej različne žleze v maticah in čebelah — torej v žlezah, ki so različno razvite pri enih in drugih. Proizvodnja antibiotika pri čebelah in maticah je odvisna od dotika med matico in čebelami. Nadalje je ugotovil, da učinkovitost izvlečka pri maticah iz leta v leto narašča, medtem ko pri delavkah antibiotični učinek hitro pojenjuje od 12. do 14. dne starosti dalje. Pri starih čebelah, ki že dolgo nimajo neposredne zveze z matico, se je zmanjšal na eno osmino svoje začetne vrednosti.

ODNOS DO ČEBELJIH BOLEZNI

Količina antibiotika na čebelah je pokazala nekako sezonsko spreminjanje, prav tako kot pojavljanje zalege v panju. Pomanjkanje obnožine (proteina) je zmanjšalo njegovo količino, kot se zgodi to tudi pri zalegi. Kaže, da okužba družine z evropsko gnilobo in pršico ni imela nobenega učinka, toda proizvodnja antibiotika se je podvojila, kadar se je pojavila v panju huda gniloba ali pa noseča.

Ameriški raziskovalci so ugotovili, da so nekateri rodovi čebel bolj odporni proti hudi gnilobi kakor drugi. In to so pripisovali večji pridnosti čebel pri čiščenju celic itd. Dr. Lavie pa poudarja, da gre tudi tukaj verjetno za nekako biokemično obrambo. Še mnogo raziskovalnega dela je potrebnega prav pri teh stvareh, predno bomo dobili odgovor. Ta bo prav gotovo važen.

Čebele, ki so podvržene mnogim bakterijskim boleznim in jih le redko napadejo različne glivične bolezni, proizvajajo zlasti bakterioide in ne fungicide. Nasprotno pa izločajo sviloprejke, ki jih napadajo predvsem glivične bolezni, antibiotik, ki ima fungicidni učinek.

ZAKAJ SE OBDRŽI OBNOŽINA V PANJU

Problem, ki je povezan z antibiotiki v panju, je sprememba, ki ji je podvržena obnožina, potem ko so jo čebele spravile v satje. Zanimivo je pri tem, da izgubi taka obnožina svojo lastnost, da bi se tu lahko pokvarila. Dr. Anna Maurizio je dokazala, da so tako izločki golšnih žlez delavk kakor tudi alkoholni izvlečki čebeljega antibiotika močni preprečevalci kvarjenja oziroma kalenja obnožine. To povzroča zlasti čebelji antibiotik. Znano je na primer, da seme, ki ga damo v mravljišče, sploh ne vzkali — prav verjetno zaradi nekega drugega antibiotika, ki ga imajo mravlje.

Dr. Lavie poudarja, da smo šele začeli razumevati veliko vlogo, ki jo igrajo v čebelji družini antibiotiki in pa snovi, ki jih čebele uporabljajo in proizvajajo. Čebele, ki smo jih izolirali, kažejo mnogo manj pestro življenjsko sliko kakor tiste, ki žive v normalni družini: če je tega krivo pomanjkanje antibiotičnih snovi, še ne vemo, toda domnevamo lahko, da je tako.

Po Bee Worldu No. 5, 4. 1964.

Prve majske dni cvete sadno drevje in vabi naše čebelice

ALI ŠE LAHKO USPEŠNO ČEBELARIMO?

VIRMASAN

Čebelarjenje na stalnem mestu je vedno slabše. Čeprav pomagamo čebelarjem s poukom, tečaji, predavanji in čebelarskimi knjigami, je uspeh leto za letom slabši. Stalno se manjšajo površine s čebeljo pašo, medeči plevel po njivah in travnikih uničujejo s škropljenjem. Koliko zemljišč porabijo za nove stavbe! K temu pridejo še čebelje bolezni, ki vsako leto izpraznijo cele čebelnjake. Zelo neugodno pa vplivajo na čebelarstvo tudi nizke cene medu. Vse drugo se stalno draži, le cena medu naj bo vedno ista ali naj gre še navzdol. Dostikrat se sliši, da čebelarja med nič ne stane, saj ga da narava in čebele ga nanosijo zastonj. Prav zaradi tega se marsikateri čebelar sprašuje, ali se še splača čebelariti ali naj vse skupaj opusti.

A vse te nevšečnosti le še niso zadosten dokaz, da bi opustili čebelarstvo. Ravno tu mora pokazati čebelar vse svoje znanje in spretnosti. Dostikrat se pokažejo velike razlike v donosu pri posameznih čebelarjih bodisi na stalnih mestih ali na zunanjih pasiščih. In kaj je temu vzrok? Ista paša, isti panji, enake čebele, a vendar velika razlika v donosu.

Pogosto tu ni odločilna le paša in čebele, pač pa čebelar sam. Tu odloča pravilna in pravočasna oskrba čebel. Kdor ima ob glavni paši res močne družine, ki tudi ob kratkotrajni paši nekaj naberejo, bo prav gotovo dobil nekaj medu.

Komur je vse to znano, je lahko prepričan, da bo tudi danes še lahko z uspehom čebelaril. Potrebno je le, da vsako dosegljivo pašo tudi izrabi z močnimi družinami. Kako bo to najlaže in najbolje dosegel?

Paša mora biti dobra. Le-ta nudi čebelam hrano, ker brez hrane ni življenja. Kdor nima v svojem okolišu vsaj ene glavne paše, mora prevažati. Spomladi vozi na akacijo, žajbelj, poleti v kostanj, smreko, hojo in jeseni na reso in žepek. Res je tu dosti dela in stroškov, a ti se največkrat splačajo. Danes veliko prevažamo, vendar ostane še dosti pasišč neizrabljenih in na tisoče kilogramov medu gre v nič. Kakor povsod, velja tudi tu pregovor: Brez muje se čevelj ne obuje.

Da tudi pri tem čebele niso brez pomena, je jasno. Le one so za to določene, da izrabijo pašo. To pa je zopet odvisno od njihove moči. Le od močnih družin, ki ob glavni paši ne silijo na rojenje, lahko pričakujemo uspeh. Zato je dolžnost čebelarja, da skrbno nadzira vse panje, izloči vse slabo in vzreja le iz najboljših panjev. Stare, slabo zalegajoče in preveč rojive matice naj zamenja z mladimi. Le z močnimi družinami bo prišel na svoj račun. Rajši imejmo nekaj manj panjev, toda ti naj bodo močni.

Da pa lahko čebelar vse to izvršuje, mora tudi nekaj vedeti o čebelarstvu. To danes ni več igranja otrok in zabava starih dedov, temveč strokovno delo. Minili so časi, ko je čebelarju zadostovalo, da je ujel ali ogrebel roj, ga vsadil v panj in ga jeseni zažveplal in pobral med. V zvezi z vsem napredkom mora iti tudi čebelar naprej. Zavedati se mora, da brez znanja in točno postavljenega načrta danes ni mogoče uspešno čebelariti. Zato naj vsak čebelar, mlad ali star, prebira dobre čebelarske knjige, sledi razvoju čebelarstva

v svetu po čebelarških listih, obiskuje čebelarška predavanja in tečaje ter stare izkušene čebelarje. Človek se uči, dokler živi in nikdar vsega ne zna. Tega bi se morali čebelarji vedno zavedati.

Tudi panj ima pri tem svojo vlogo, vendar ne najvažnejše. V dobri paši je dober vsak zaboje. Čebelar se bo pač oprijel panja, v katerem bo mogoče doseči najboljši uspeh pri najmanjšem delu. Časi, ko so čebelarili z majhnimi panji na roje, so minili. Danes imamo velike panje in velike sate. Tudi v teh panjih nam je mogoče spraviti družine do moči do glavne paše. Tu nam pomaga dražilno pitanje: z medom, sladkorjem ali z medenim testom spravimo družine do moči.

Cilj vsakega čebelarja je, da pridela čim več medu. Toda mi čebelarji dobimo le to, kar ostane čebelam od lastne porabe. Ta je precej velika. Računajo jo od 30 do 60 kg na panj celo leto. Čeprav porabijo čebele toliko, dobimo čebelarji ob dobri paši svoj del. To pa le takrat, če imamo ob glavni paši močne družine, ki imajo obilo izletnih čebel. Če le kje, velja tu, da moč ne laže.

Vidimo, da je za izrabo dobre paše potrebna močna družina, zato mora biti vse naše delo usmerjeno v to. Od nas samih je odvisno, da to dosežemo. Zato moramo dobro poznati pašne razmere doma ali na pasiščih, kamor vozimo. Vedeti moramo, kdaj se prične glavna paša, da lahko čebele pripravimo nanjo. Kdor ima možnost, da jih postavi vsaj mesec dni prej v tako imenovano predpašo, ravna zelo pametno. Ta je navadno na pomladanski resi ali vrbi. V tej paši se ob ugodnem vremenu najbolj razvijejo in je vsaka čebelarjeva pomoč odveč. Naravni viri so najboljši. Komur to ni mogoče, mora z dražilnim pitanjem pomagati do pravočasnega razvoja. Dati jim mora tudi zadosti prostora za neoviran razvoj.

Na pomladni razvoj zalege ne vpliva toliko zaloga v panju, ampak to, kar dobe v naravi ali kar jim da čebelar. To, kar jim da čebelar, je isto, kot če bi dobile v naravi. Res je to le nadomestilo, ker čebelar ne more nikdar dati vsega, kar nudi narava. Kadar nastopi brezpašna doba ali je zaradi slabega vremena paša slaba, je dolžnost čebelarja, da da čebelam vse, kar jim manjka, da matica ne preneha zalegati. Kako je to potrebno, priznavajo vsi napredni čebelarji. Žal je še danes dosti čebelarjev, ki se ne zavedajo važnosti tega dela. Krmijo največ le jeseni, da dopolnijo manjkajočo zimsko zalogo, ali pa takrat, ko so čebele že čisto na koncu s hrano in že izmetavajo zalego. Takšnim panjem je le toliko pomagano, da ostanejo pri življenju, na kako korist od njih pa ne smemo misliti. Načelo vsakega čebelarja naj bo: ko odpove narava, naj priskoči on. Le tako bodo družine celo leto na višku moči, izrabile bodo lahko vsako pašo in povrnilo čebelarju vse, kar jim je dal. Pri tem ni na mestu nobeno skoparjenje z medom ali s sladkorjem.

Čebela je že od narave ustvarjena, da si sama išče hrano. Kaj pa, če je ne dobi ali če paša odpove? Ne smemo pozabiti, da nismo več v razmerah, kot so bile pred sto leti, ampak da živimo v atomski dobi. Kdor se danes ne more ali noče vziveti v nove razmere, bo moral slej ko prej opustiti čebelarstvo.

Končno pogledjmo še najboljši način pomoči čebelam pri dražilnem pitanju. Najboljši je in ostane med, posebno kostanjev, ker ima največ cvetnega

prahu v sebi. Če tega ni, je dober tudi sladkor, posebno za jesensko pitanje. Zelo priporočajo tudi krmljenje s suhim sladkorjem. Tega moramo ovlažiti z vodo ali s čistim medom, da ga laže in raje jemljejo. Zadnje čase se najbolj uporablja sladkorno testo. To je zmes sladkorne moke in medu. Med mora biti tekoč. Kako se to testo napravi, je bilo že večkrat opisano. Za dražilno pitanje je to najbolj primerno. Dajemo ga v večji količini, vsaj en kilogram naenkrat in to zadostuje za 5 do 6 dni. Poraba je odvisna od zunanje paše. Čim več dobe zunaj, tem bolj počasi prenašajo dodano hrano. Prednost tega pitanja je v tem, da imajo čebele v brezpašni dobi ali slabi paši stalno nadomestilo za pašo v panju. Čebelarju tudi ni treba vsak dan odpirati panjev in razburjati čebel. Kdor začne tako pitati čebele, s tem ne bo več prenehal. Delal bo to ne samo spomladi, ampak celo leto, če bo potrebno. Tako bo imel stalno pripravljene svoje čebele, da bodo lahko izkoristile vsako pašo, ki jo še nudi vedno bolj skopa narava.

NAŠE ČEBELE V MAJU

EDI SENEGACNIK

Ob dobri obnožinski paši in po izdatnem krmljenju na zalego so se čebelje družine do prvih majskih dni lepo razvile. Veselje jih je pogledati in čebelarju srce kar zaigra, ko pomisli na prvo izdatnejšo pašo, ki jo bodo le tako močne družine lahko dobro izkoristile.

Naša prva skrb naj bo zdaj, da bomo moč čebeljih družin obdržali in jo tudi pravilno usmerili. Če si želimo naravnih rojev, potem pustimo družino kar v plodišču toplo odeto. Kmalu bodo izleteli močni prvci in čebelar jih bo gotovo vesel. Toda večina naprednih čebelarjev, ki znajo delati umetne roje, si naravnih sploh ne želi. Dobro vedo, da od rojev in izrojencev v današnjih pašnih razmerah ne morejo pričakovati prav nobenega medu. Taki čebelarji žele imeti čim močnejše družine. Zato zdaj v prvi polovici maja poskrbe, da postanejo že itak močne družine še močnejše. To pa dosežejo z razširjanjem gnezda in s prestavljanjem. V panjih odpremo zdaj medišča, kamor najprej nastavimo satje, da ga čebele zasedejo in očistijo. Namesto krajnih satov bomo vstavili na obe strani satnice, pač toliko, kolikor naj jih družina to leto izdelata. Ob količkaj dobri paši jih bodo začele mlade čebele potegovati in ob prestavljanju bomo dali v plodišča že na pol izdelane, ki jih bo matica potem hitro zaleгла. O prestavljanju smo v našem listu doslej že vsako leto mnogo pisali in tudi v vseh strokovnih knjigah lahko najdejo čebelarji natančna navodila o tem zelo važnem opravilu. V lanski 5. številki Slovenskega čebelarja naj si ogledajo članek tovariša Martelanca »Maj je tu — čebelarjevo delo narašča«. Naj omenim samo na kratko, da se je najbolj obneslo postopno ali delno prestavljanje, pri katerem ne preložimo več kot dva ali tri sate godne zalege naenkrat. To postavimo v sredino medišča skupaj. V plodišču pa strnemo vse zaležene sate, ob gnezdo pa postavimo na levo in desno stran po en ali dva izdelana sata in satnico, kakor pač kaže potreba. Matica bo imela dovolj

prostora za zaleganje in bo takoj zalegla dodana sata. Mlade čebele, ki so edine povzročiteljice rojenja, si bodo zdaj lahko sprostile svoje krmilne žleze in oddale mleček mladim ličinkam. Prav tako si bodo olajšale tudi svoje voskovne žleze, iz katerih izločajo vosek v obliki izredno majhnih ploščic, s katerimi grade potem satje. Naši čebelarji so že toliko poučeni o teh stvareh, da vedo, da čebele ne rojijo samo zaradi premajhnega prostora, pač pa predvsem zaradi obilice mladih čebel, če le-te ne morejo oddajati mlečka in graditi

Krmljenje na zalego ni bilo zaman

satja. Mlade čebele so tisti nezadovoljni element v čebelji državi, ki povzroča nezadovoljnost in potem revolucijo v obliki rojenja. Le ob vestnem predstavljanju, ki ga moramo opravljati vsak teden, in ob izrezovanju gradilnega sata bo čebelar lahko nadziral družino in jo držal »na vajetih«, da ne bo rojila.

Včasih opazimo, da niso vse družine enako močne. Zato jih izenačimo, zlasti takrat, če imajo dobre mlade matice. Močnim družinam vzamemo kak sat godne zalege z mladimi čebelami in jo dodamo šibkejšim. Zaradi obilice zalege je sedaj v panjih navadno prav malo medu. Zato pazimo zlasti ob slabem vremenu, da čebelam ne bo zmanjkalo hrane ali da nam ne bi celo padle od lakote. Prav tako ne smemo dopustiti, da bi matica zaradi tega prenehala zalegati. To bi utegnilo biti usodno in vse naše naporno delo s krmljenjem na zalego bi bilo zaman. Še več. Bolje bi bilo, ko bi družin sploh ne bili krmili na zalego. Razvijale bi se bile sicer bolj počasi, sedaj pa bi vendarle imele še dovolj hrane in prav nobena nam ne bi bila padla.

Družine morajo biti v tem času močne. Slabiče takoj združimo in jim pustimo mlado ter najboljšo matico. Če bi jih pustili, bi le životarili tja do jeseni in od njih ne bi imeli nobenih koristi. Naši čebelarji pogosto greše, ker le preradi visijo ob slabičih. Naj se le spomnijo, kaj so ugotovili čebelarški znanstveniki, ki so opazovali donose slabičev in močnih družin. Rus Taranov je ugotovil, da je prinesla družina z 10.000 čebelami po končani paši 7 kg medu, štirikrat močnejša družina s 40.000 čebelami pa ni prinesla štirikrat več, pač pa sedemkrat, to je 49 kg.

Ob prestavljanju je najlepša priložnost za napravljanje umetnih rojev oziroma rezervnih družinic in prašilčkov. Prav nič se ne bo poznalo močnim družinam, če jim bomo pri prestavljanju odvzeli kak sat godne zalege z mladimi čebelami in ga uporabili za umetni roj. Delajmo le močne rezervne družine. Naj imajo vsaj tri sate godne zalege in sat medu z obnožino. Vanj pa nalijemo dve ali tri žlice vode, kajti v panju nekaj dni še ne bo pašnih čebel. Ti umetni roji se bodo hitro razvili in bodo kar močni, ko se bo polegla zalega. Dodajmo jim godne matičnike ali nesprašene matice, za katere smo poskrbeli že prej. Saj smo se odločili za vzrejo in tudi že določili rednika oziroma plemenjak, ki naj bi nam dal vzrejno gradivo. Če napravimo umetne roje v tem času, bodo ob koncu junija že močni in se do jeseni lepo razvili. Nabrali bodo zimsko zalogo in imeli ob zazimljenju mnogo mladih čebel, ki so najboljši porok, da bo družina dobro prezimila in dočakala pomladi. Če bomo delali tako, ne bomo nikoli tožili, da se rezervnih družinic sploh ne spleča pripravljati.

Rezervne družine, ki so nam zdaj spomladi preostale od lani, prestavimo v prazne AŽ-panje in jim dodamo še sat ali dva godne zalege z mladimi čebelami. Kmalu se nam bodo razvile in na akacijevi ali drugi pomladni paši bodo že tekmovali z najboljšimi plemenjaki. Če iz katerega koli razloga te družine še nadalje pustimo v eksportovcih ali v štirisatnih prašilnikih, nam bodo prej ali slej rojile. Da to preprečimo, jim odvzamemo vsak teden kak sat pokrite zalege, ki ga nadomestimo s praznim izdelanim satom ali s satnico. Zaležene sate z mladimi čebelami dodajamo potem šibkejšim družinam ali pa jih uporabimo pri umetnih rojih. Nekateri čebelarji dobivajo godno zalego in mlade čebele prav pri takih družinicah. Če imamo več naravnih rojev, skrbimo, da bodo dovolj močni. Prveci so navadno itak krepki, Niso pa družici in trekovci. Te raje združimo. Če pa izvirajo morda iz dobrih družin, jih ometemo v manjše panjiče ali v plemenilnike. Počakamo, da se matice spraje, nato pa jih uporabimo, kjer je pač potrebno. Ob koncu bi rad poudaril tole: Prestavljajmo redno vsak teden ali vsaj vsakih 10 dni. Če opustimo ali pa pozabimo na to važno opravilo samo enkrat, smo ga že polomili in družine nam utegnejo rojiti. Skrbimo, da bo v panjih dovolj hrane, če ni paše. V pitalnikih naj bo vselej vsaj en kilogram medenega testa. Zavedajmo se, da bodo postale družine močne in take tudi ostale le takrat, če bodo imele dobro pašo v naravi ali pa v panju.

Profesor Živanović, nestor srbskih čebelarjev, je napisal v svoji čebelarški knjigi tele pomembne besede: »Med se rodi samo na medu«. S tem je prav lepo povedal, da morajo imeti čebelje družine vselej dovolj hrane, da postanejo močne. In le od takih lahko pričakujemo koristi.

SATNICE IN SATJE

IVAN NAROBE

Vsak čebelar bo potrdil, da je lepo izdelano čebelje satje važen pogoj za dober uspeh v čebelarjenju. To pa največkrat ni tako lahko doseči, kakor bi si kdo mislil.

Da bo stvar preglednejša, hočem s tem spisom poleg drugega pojasniti, na kakšen način sem izpopolnjeval potrebno zalogo satja. Satje, ki sem ga dobil iz prvih kranjčev, je bilo sicer lepo in čebelam pogodu. Kranjčice sem podrł, satje pa prenesel v satnike. Na ta način dobljeni sati niso bili skoro nikoli popolnoma ravni, pa tudi zažičiti se ne dajo kaj prida. Pa še nekaj je: čebelam in matici ti sati niso bili toliko po volji, kakor tisti, ki so jih same izdelale v satnikih. Takrat sem si kot začetnik pomagal, kot sem vedel in znal. Voska nisem imel, za denar pa tudi nisem mogel dobiti satnic. To je bilo pred 12 leti. Satnice so v omejeni količini prodajali za začetnike, pa sem še tiste zamudil. Kaj hočemo! Roje sem pa vseeno vsadil v AŽ-panje. V vsak satnik sem privezal z močnim sukanjem za dobro dlan velik kos praznega satja. Čebele so satje pritrdile in pridno gradile, dokler je bilo kaj paše na kostanju. Sledil je premor. Na ajdovi paši so spet nadaljevale z graditvijo, vendar vsi sati niso bili do kraja izdelani. Spomladi pa so napravile tam trotovino, pa tudi čebelno satje so gradile.

Mimogrede pripominjam, da imam sedaj na satju, ki je izdelan na satnicah iz zadnjih let, neprimerno več trotovine kakor pa na prejšnjih. V naslednjih letih sem skrbno zbiral voščine, iz katerih sem nakuhal nekaj voska, nekaj pa iz satja, ki je bilo prej v kranjčih. Led je bil prebit. V zameno za vosek sem dobil satnice, na katere sem vsajal nadaljnje roje. Tudi plemenjakom sem jih dajal v izdelavo.

Vem, da ponavljam znane stvari, če omenim, da nam zadnja leta čebele satnic ne izdelajo vselej tako, kot želimo, da bi bilo primerno za dobro uspevanje čebeljih družin. To se dogaja vedno takrat, če je vosku primešan parafin. Iz te mešanice so izdelane satnice, ki se na videz nič ne razlikujejo od satnic iz pristnega čebelnega voska. Če damo take satnice čebelam v izdelavo, jih ob zadostni paši tudi izdelajo, a so pogosto iznakažene s trotovino. Drugo, kar je pa najvažnejše, je to, da se jih matica izogiba in zlepa ne zaleže. Tak sat je prazen in je matici v napotje, ko prehaja s sata na sat in obnavlja obseg zaleženih ploskev. Prav tako se ga izogibajo tudi čebele, vanj ne odlagajo niti medu niti obnožine. Na ta način se zmanjša uporabna prostornina gnezda. Naravnost usodno pa je pozimi, ako smo pustili tak sat pri zazimljenju v panju in je ostal prazen med ostalimi sati v zimskem gnezdu.

Gospodarska škoda, ki jo bo še trpelo slovensko čebelarstvo, milo rečeno, zaradi brezvestnega ravnanja nekaterih ljudi, še vedno raste. Primerjamo jo lahko z dolgom, za katerega pravi rek: »Začni me, potem se bom delal sam«. Brez dvoma je pripisati slab uspeh čebelarjenja zadnjih let v neki meri slabemu satju iz ponarejenega voska.

Predlanskim smo dobili v zameno za vosek drugačne satnice kakor prejšnja leta. Zdi se, da so čebelam osnove celic premajhne. Pri izdelavi teh satnic

potegnejo v določenih presledkih po dve celici skupaj v eno, vendar je vse še vedno podobno čebeljemu satju. Pri teh satnicah pride na 30 cm dolžine 58,9 celic, dočim je bilo na prejšnjih satnicah na velikem stroju po 56,3 celic na 30 cm dolžine. Pravilno bi bilo, če bi dobil vsak čebelar satnice iz svojega voska. To pa vemo, da je praktično nemogoče. Izjema je le tedaj, če ima kdo sam model za ulivanje satnic. Znano je namreč, kako z veseljem se lotijo čebele takih satnic in tudi matica jih zaleže, takoj ko so izdelane. Prav tako z veseljem zaleže matica tudi satje, ki ga narede v gradilnem satniku, kajti to je njihov lastni proizvod, narejen iz čistega voska, in ta jim vedno ugaja.

Da ustrezem čebelam z lastnim udejstvovanjem, da zgrade satje, ki bo njim po volji, sem preteklo leto vsadil roje na satnike, v katere sem pritrdil le po 5 cm širok trak satnice. Pripominjam, da so bili ti roji pevci s pevkami, torej z mladimi maticami. Brž ko se matica spraši, začne roj po vsej dolžini delati satje. Vsakemu roju sem dal v delo tudi po dve celi satnici. Čebele so začele graditi najprej satje v satnikih s širokim trakom satnice. To satje so v dveh primerih tudi zalegle, v štirih pa tudi po kostanjevi paši ne.

To mi je v dokaz, da čebele najbolj cenijo lasni proizvod. Tudi nekateri drugi panji z mladimi maticami, to so bili izrojenci in družine, ki so preglele, so dobili v kostanjevi paši po dva satnika z ozkim trakom satnice. Vsi so jih dogradili do enega centimetra nad spodnjo letvico satnika, v vogalih pa kake tri centimetre manj. Kaže, da so vsi sati iz različnih družin izdelani po enem vzorcu. Brez izjeme vsi pa so bili tudi že zaleženi. Tistih nekaj centimetrov prostora v obeh spodnjih vogalih so pa porabile spomladi za zgraditev kakih 10 do 15 trotovskih celic. Iz prakse vem, kako rada zaleže matica spomladi trotovino. Pri tem često preskoči kar cel sat. Zatem pa kmalu zaleže tudi vmesni sat. To je tem lažje tedaj, če je bil sat na enem koncu že zaležen. Matica pa razširi zalego tudi do spodnjega vogala na drugem koncu sata. Vse to se dogaja popolnoma naravno brez čebelarjevega prizadevanja. Moje opravilo je pri tem le, da jeseni pri zazimljenju poskrbim za zadostno zalogo hrane in za toploto. Zato imam še pozno v pomlad zadaj za skladovnico panjev kakih 40 cm debelo plast otave. Sedaj sem prepričan, da ne bo na teh satih nikdar preveč trotov. Toliko jih ne bo nikoli, kakor doslej, ko so čebele nekatere parafinske satnice iznakazile s trotovino do 30 %. Pripominjam, da bodo lepo satje na samih osnovah naredile le družine z istoletnimi maticami. Če hočemo obnavljati satje na opisani način tudi v ostalih družinah, moramo najprej poskrbeti za obnovo matic, sicer nas bo uspeh razočaral; namesto lepih satov bomo dobili velike ploskve nezaželene trotovine.

V prejšnjih časih, ko so premično satje in satnice šele uvajali, so tudi dajali v satnike ozke trakove satnic. O tem pravi Fr. Donat Jug v Praktičnem čebelarju: »Varčni čebelarji še dandanes delajo tako, a čebele jim ne izdelajo lepega satja in še tega zelo počasi.« Mene pri tem ravnanju ni vodila misel na kakšno varčevanje, pač pa želja, da bi dobil čim bolj naravno satje, ki bo všeč meni in čebelam. Da bi bilo satje pravočasno izdelano, sem čebele tudi krmil s sladkorjem. Vsakemu roju sem dal vsega skupaj 3—4 litre sladkorne raztopine v razmerju 1 : 1. Tudi v naravi so nekaj dobile na travniški paši. Po 14 dneh so bili sati izdelani in zaleženi.

Ko podrobneje razčlenjujem gospodarski uspeh takega ravnanja, se po-kaže dvojna korist. Eno je lepo naravno satje, drugo pa je prihranek pri

satnicah oziroma denarju. V izgubo je le zamuda časa, ki ga porabim pri vsakodnevnem krmljenju rojev. To pa spet nadomesti svojstveni užitek, ki ga občuti le pravi čebelar ob pogledu na lepo belo mlado satje, ki ga matica sproti zaleže, brž ko je dovolj izdelano.

Danes stane ena satnica 200 din, nič manj. Posamezno satnico razrežemo na pet trakov. Vsak velja potem 40 din. Če damo roju sedem po 5 cm širokih trakov poleg dveh celih satnic, nas stanejo osnove 280 din. Pri satnicah prihranimo 1120 din. Za to vsoto dobimo dobrih 6,5 kg sladkorja. Če je količkaj paše tudi v naravi, bodo sati izdelani, še preden bomo pokrmili teh 6 kg sladkorja. Lahko pa dobimo vseh 9 satov oziroma osnov zanje iz manj kot dveh celih satnic. Potem bi bil račun še ugodnejši.

Opisal sem način, kako sem v preteklem letu prišel do nekaj dobrega satja. Zavedam pa se, da to ni edini in ne najboljši. Opisani način z osnovami je pri meni le v prehodni fazi, kajti brž ko mi bo uspelo, da si na kakršen koli način preskrbim neoporečne satnice, bom začel dodajati cele. Na vprašanje, katere satnice so dobre ali slabe, pa vedo najbolje odgovoriti čebele, mi moramo njihov izdelek le opazovati.

Najbolje in brez komplikacij za vse bi bilo, če bi vsako podjetje, ki se bavi s predelavo voska v satnice, izločilo vsak vosek sumljivega porekla, da o kakšni špekulaciji s parafinom niti ne govorim. Vsaka taka špekulacija sodi na zatožno klopo.

Drugi način bi bil ta, da zberejo čebelarji v družini ali v društvih večjo količino voska, vsaj 50 do 100 kg. Tega dajo ob navzočnosti dveh članov v satnišnico v predelavo. Satnice razdele potem po vloženi količini voska med člane. S tem načinom je sicer precej dela, je pa siguran, da bomo dobili dobre satnice.

Kdor pa lahko sam uliva satnice, ta jih bo pač naredil, kakršne bo hotel. Verjetno povzroča ta način največ sitnosti. Če pa je nekdo tega dela vajen, pa to ne bo najdražje.

Tako torej, tovariši čebelarji, potrudimo se in dajmo čebelam satnice iz takega voska, kot ga same izpotijo, uspeh ne sme izostati. Potem bodo čebelje družine vse drugače napredovale. S tem bo vsaj delno izpolnjena vloga čebelarja, ki kot četrti činitelj vpliva na donos medu in v tej posredni zvezi tudi na rentabilnost čebelarstva. Če bomo poleg tega imeli v panjih, katerih sistem pa ni najvažnejši pogoj, tudi dobro oskrbovane, marljive družine, potem smemo upravičeno upati na boljši uspeh. Najvažnejši pogoj pa je še vedno ugodna paša. Kadar bodo izpolnjeni vsi štirje činitelji, ki so potrebni za dober pridelek medu, bodo zadovoljni čebelarji in potrošniki medu, ki dandanes le prečesto zaman povprašujejo po pristnem domačem medu. Koristi pa bo imela od tega vsa naša skupnost.

To je moja osebna ugotovitev. Nikogar s tem nočem zavajati na stari način čebelarjenja, pač pa hočem imeti v panjih lepo in za razvoj čebeljih družin primerno satje. Slednje privoščim tudi vsem drugim čebelarjem, ki imajo težave z zločesto in žalostno zapuščino parafinskih satnic.

Op. ured.: Priznati moramo, da sta zadnji dve leti podjetji Medeks in Agromel storili vse, da bi bilo čim manj posledic nesrečne parafinske afere. Večkrat sem sam videl, kako so pri Agromelu izločevali ves sumljivi vosek

in satnice. To blago so imeli zapečateno v posebnem skladišču, potem pa so ga prodali industriji. Da bi položaj glede voska še izboljšali, so uvozili nekaj ton zares lepega inozemskega voska in ga porabili za satnice. Upajmo, da smo zdaj to krizo preboleli in da so naše satnice v redu. Čebelarji poročajo, in to skoro vsi, da sedanje satnice čebele prav rade primejo in jih tudi lepo izdelajo. Ker ni nobene stiske več za vosek, dajemo čebelam zdaj kar cele satnice in ne samo začetkov ali trakov, ker se to res več ne splača.

REŠIMO TA PROBLEM!

FRANC GROSELJ

Članek, ki se je nedavno zaključil v našem listu, avtor je znani angleški čebelar Adam Kehrle, gotovo poznajo naši bralci. Tudi meni so nekatere stvari posebno ugajale. Predvsem je pohvalno dejstvo, da se avtor ne uspava nad svojimi uspehi, niti noče svojega načina spreminjati v edino dogmo. Morda je ravno ta članek pripomogel, da sem se odločil za pisanje. Rad bi namreč, da bi vsi čebelarji začeli skupno reševati naše probleme. Odpiram namreč strokovno debato, polemiko, če hočete, to pa z namenom, da dvignemo in izboljšamo način našega čebelarjenja. Lepo bi bilo, da bi uvedli neko stalno rubriko v našem listu, kjer bi s kvalitativnimi nasveti dvigali strokovno plat slovenskega čebelarstva. Seveda so to moje osebne želje, nikomur jih nočem vsiljevati, mogoče pa bodo komu le pokazale boljše organizacijsko rešitev ali dopolnile njegove ideje ali pa mi bo on pomagal z nasveti in stvar izboljšal.

Vsakdo bo pritrdil, da so mnogi naši članki debatiranje o enih in istih problemih. Vse to pa ne prinaša mnogo rešitev. Le redko je posijalo sonce in prineslo kakšno novo idejo z našega zelnika. Ali je mogoče, da narod s tako bogato čebelarsko tradicijo lovi in hlasta po novih stvareh iz tujine? Ali smo res tako nesposobni. Moramo tudi v čebelarstvu kupovati licence v tujini? Poskusimo sami kaj. Vsaka stvar, ki bo uspela, bo naša in na njo bomo lahko ponosni.

Zadnje čase mnogo govorimo in pišemo za in proti ameriškim panjem. Poizkusimo s tem problemom.

AŽ-panj je že dolgo pri nas edini panj, ki si je po slavnem kranjiču pridobil vseslovensko veljavo. Uporabljamo ga povsod, za vse priložnosti in res je dober. Toda ni res, da je najboljši. Gotovo bi se dalo skonstruirati kaj boljšega, zato prosim vse konstruktorje novih panjev, da svoje panje predstavijo v sliki in besedi v naš list. Čebelarji bomo kak posebno dober panj preizkusili in dali oceno. To je edini pravilni način. Prav nesmiselno pa je teoretiziranje za in proti amerikancem. Praksa mora pokazati, kdo ima prav. Toda do sedaj ni bilo še nobenega resnega poizkusa. Ni bilo točne statistične in znanstvene obdelave tega problema. Vsakdo je govoril o nekih sosedi, o prijateljih, ki so si nabavili amerikance, in kako slabo ali dobro so vozili z njimi. Takšna ocena ne bo nikdar pravična. Vzrok, da se ameriški panji ne obnesejo, so baje slabe klimatske in pašne razmere pri nas. Menda ne bomo

trdili, da v ZDA in Kanadi ni nikjer podobnih vremenskih in pašnih pogojev, kot jih imamo pri nas v Sloveniji. Pa vendar tam ne uporabljajo AŽ-panjev in so vseeno daleč pred nami.

Ne bodimo starokopitni in ne delajmo vse po starem. Poizkusimo drugače, napredek mora priti. Zato prosim, da vsi, ki so preizkušali amerikance, malo bolj natančno opišejo uspehe z njimi. Tisti pa, ki še nismo poizkušali, naredimo to takoj. Glavna skrb nam mora biti napredek. Ko bodo rezultati zbrani z vseh strani, statistično obdelani, tedaj bo prišla sodba, vsaka odločitev prej je le tratenje časa. Takrat bomo točno vedeli, za kateri panj se bomo odločili.

Najbolje bi bilo, da bi Zveza napravila za vse enoten formular testiranja AŽ-panjev in ameriških panjev. Tega bi potem poslali zainteresiranim čebelarjem po vsej Sloveniji. Ti bi formularje po kakšnih dveh letih izpolnjene vrnili z vsemi potrebnimi podatki. Če bi bil ta poizkus množičen, bi dal res pravilno oceno.

Pogoji testiranja:

1. Testiranje naj se izvrši po vsej Sloveniji — iz vsakega večjega kraja naj se javi vsaj en eksperimentator.
2. Vsak čebelar mora vključiti v program isto število panjev pri obeh sistemih — enotnost bi olajšala izračunavanje rezultatov.
3. Vsi splošni pogoji morajo biti za obe preizkusni skupini panjev enaki — izenačenost družin, pasma, starosti matic, ista lega panjev, enotni čebelarski posegi itd.
4. Pri vpisovanju rezultatov, na formular morata biti navzoča vsaj še dve sosedna čebelarja — s svojimi podpisi potrđita resničnost napisanih podatkov.

Potek testiranja:

Čebelar bi se prijavil Zvezi, dobil od nje formular in podrobna navodila. Enotna norma bi bila recimo 5 AŽ-panjev in 5 amerikancev. (Število je sicer majhno, toda v poštev morajo priti tudi manjši čebelarji in tisti, ki nimajo časa za opravljanje več družin). Čebelar bi si kupil panje in naselil v nje povsem izenačene družine. Za realen rezultat je prvi pogoj izenačenje družin in sploh vseh ostalih pogojev. Čebelar bi torej jeseni naselil teh 10 panjev. Podatke bi vpisoval v ustrezno rubriko v formularju, kot sem že prej omenil, pri tem bi morali biti navzoči dve priči. Čebele bi nato zazimil in zopet vpisal podatke. Potem bi spomladi vpisal rezultate prezimovanja, pozneje moč, zaleganje, donos itd. To bi delal, dokler se ne bi iztekli dve leti. Formular bi nato poslal Zvezi.

Če bi v vsaki občini vsaj en čebelar opravil to zanimivo delo, bi za vedno odpadlo vsako govoričenje o vrednosti obeh panjev. In eden takih preizkuševalcev naj bi bil za gotovo v vsakem večjem kraju. S skupnimi močmi bi tako rešili važen problem, in s sadovi tega dela bi se okoristili vsi čebelarji.

Op. ured.: Na članek tov. Grošlja bomo odgovorili v prihodnji številki.

AMERIŠKI PANJ IN SLOVENSKE PAŠNE RAZMERE

IVAN RAK

Trditev, da v članku »Slovenskim čebelarjem v premislek« preveč povzdiguje ameriški panj in delam AŽ-panju krivico (kar naj bi pisali nekateri čebelarji, kot navajate v listu), se mi ne zdi upravičena. Res je, da sem zavzel glede vrednosti obeh panjev svoje stališče, vendar sem v glavnem le navajal dejstva, ki so v čebelarskem svetu že davno znana in ki jih je tudi del slovenskih čebelarjev že spoznal. Poudarjam, da sem bil, sem in bom mnenja, da je izbira panja težka in odgovorna zadeva, da panja brez napake ni bilo in ga ne bo ter da prednost — amerikancev — ni ne vem kako izrazita, pač pa tolikšna, da se jih v lastnem interesu oprime lahko vsak čebelar, če ne živi morda v povsem izrednih prilikah.

Bolj upravičena pa bi se mi zdela morda kritika, da so v mojih člankih na videz pretirane trditve, na primer, da je borba med pristaši obeh sistemov panjev zavezala že tak obseg, da presega okvir strokovnosti in da so pristaši AŽ-panja tega zagovarjali, opirajoč se na nestrokovne trditve.

Ker nisem prijatelj posplošenih trditev in obdolžitev in ker ne želim, da bi me kdo k navajanju konkretnih dokazov moral pozivati, bom take svoje trditve od časa do časa podprl.

Danes bi spregovoril o eni izmed takih trditev, ki se mnogokrat pojavlja in ki pravi, da ameriški panj ni za slovenske pašne razmere.

Če sledimo v Slovenskem čebelarju tem razpravam, uvidimo, da smo prikazovali ameriški panj kot nekak »baubau«, ki pač ni za nas.

Nikjer pa nismo pogledali globlje ter utemeljili, zakaj pravzaprav ni za naše kraje, katere njegove napake so odločilne, da ga zavračamo, ali bi jih lahko odpravili itd.

Pa pogledajmo nekaj citatov iz slovenske čebelarske literature o tej zadevi:

»...Morda je to najbolj priljubljen panj na svetu, toda žal, da našim pašnim razmeram ne ustreza.«

»...Poznam več takih čebelarjev in če katerega izmed njih vprašaš, zakaj je presedlal na AŽ-panje, ti bo povedal, da se zopet povrne k amerikancem, kadar bo v Sloveniji taka paša, kot je v Ameriki...«

»...Brez dvoma so amerikanci izvrstni panji za izkoriščanje dobrih dolgotrajnih paš...«

»...Ni vsak panj, ki ga v Ameriki hvalijo, primeren za nas, ker nam pač manjkajo tudi ameriške paše.«

»...Kljub temu pa se pri nas ta panj ni mogel uveljaviti predvsem zaradi drugačnih pašnih in klimatskih razmer.«

Ob takih trditvah si lahko ustvarimo sodbo, da ameriški panj ni za naše pašne razmere predvsem zaradi svojega obsega pa tudi načina opravljanja.

Naj bo to mišljeno tako ali tako, take trditve smatram za nestrokovne in neresne! Zakaj?

Res je, da so amerikanci prav primerni za izkoriščanje dolgotrajnih oziroma boljših paš. Četudi takih v Sloveniji res nimamo, ne moremo zaradi tega trditi, da zato ti panji niso za nas. Ne zanikam dejstva, da je za uspešno čebelarjenje potrebno med drugim prilagoditi pašnim razmeram tudi velikost panja, toda prav v tem je med amerikanci velika izbira. Ameriški panj ni po velikosti enoten panj, temveč uporabljajo danes v svetu panje ameriškega sestava v najrazličnejših velikostih s površino satja od 50 dm² (Farrarjevi z višino sata 16 cm, mimo LR-ovih osemstatarjev z okrog 166 dm² do prostorninsko največjih tudi s preko 500 dm² površine satja (razni Dadant panji, francoski, ruski, pa naš po Jevtiću). Tu navedena površina je računana po zunanji meri satnikov, od katere odštejemo 10—15 %, da dobimo čisto površino satja. Ker je debelost letvic zelo različna, bi tudi izračun po notranji meri sata ne dal povsem točne slike. Sicer pa sorazmerje itak ostane, če računamo tako ali drugače.

Če prostornina AŽ-panja res našim razmeram najbolj ustreza, omenjam, da je prav amerikanec s skoro isto površino satja najbolj razširjen (LR-ov na 10 satnikov ima okrog 207 dm², AŽ-devetsatar 192, a AŽ-desetsatar okrog 213 dm²). Če uporabljajo tisti, ki v teh amerikancih čebelarijo, dvojne naklade za plodišča, stvari prav nič ne spremeni. Če nam zadostuje v AŽ-eno plodišče, nam bo za plodišče pač tudi glede na prostornino najboljše služila ena LR-ova naklada.

Zato kratkomalo ne morem razumeti, zakaj bi ameriški panj, ki bi imel prav tako veliko plodišče kot npr. AŽ-panj, ne ustrezal slovenskim pašnim razmeram.

Razumimo pod ameriškim panjem to, kar je, nek določen sistem, katerega značilnosti so:

- a) da se jemljejo iz njega satniki zgoraj,
- b) da je medišče poseben del panja (naklada),
- c) da je glede na prostornino izredno prilagodljiv (njegov sestav omogoča poljubno oženje in širjenje plodišča, razen tega pa se osnovno plodišče še lahko veča s celimi ali polovičnimi nakladami).

Toliko o velikosti oziroma obsežnosti družine, pravzaprav o velikosti panja glede na pašne razmere nekega kraja. S tem odgovarjam tistim, ki so mnenja, da amerikanec zaradi neprimerne velikosti ni za Slovenijo.

Ker menijo nekateri, da amerikanec ni za naše pašne razmere zaradi načina opravljanja, bi tem dejal tole:

Lahko smo prepričani, da je čebelji družini, ki ima neko določeno površino satja (seveda če ni mera satnikov povsem neprimerna) in njena moč tej velikosti ustreza (kar seveda zopet lahko doseže čebelar na razne načine in v najrazličnejših sistemih panjev!) pač vseeno (in bo torej dala približno enako množino medu v kateremkoli panju):

- a) na kateri od šestih stranic se panj odpira oziroma za nas Slovence morda primerneje povedano: iz katere od šestih strani jo prevečkrat vzemirjamo,

b) kako obliko medišča oziroma kak način zbiranja medicinine smo izbrali (četudi bi se najbrž ne zadovoljili z onim po Janezu Trotu — nočno posodo in sodom — kot to opisuje v članku »Beseda o panjih«),

c) kako je žrelo in kje je, samo da ne ovira čebel,

č) kje in kako jo krmimo pa bodisi na zalego ali na zalogo,

d) ali jo vozimo na pašo v AŽ-panjih, navadnih ali preurejenih na gornje zračenje (ali celo Locovih), ali s panji na »zbež« po Jevtiću ali z načinom zračenja po Kataliniću, samo da prevoz uspe. In še bi lahko naštevali.

Skoro vseeno je družini, če nosi med skozi matično rešetko ali pa ji tov. Kirar nastavi v medišče potegnjene sate.

Če je pa vse naštetu vseeno nam, ki družino opravljamo v različnih panjih, pa je zadeva, za katero pravzaprav gre, za nas nerešeno vprašanje, ki ga skušajmo složno rešiti!

Če nas lahko še kaj razen velikosti panja in načina opravljanja v njem podkrepljuje v trditvi, da amerikanec ni primeren za naše pašne razmere, pa vabim čebelarje, da o tem povedo svoje mnenje, da bi se tudi o tem še pogovorili.

Cvetoči špalir izbranih hrušk vabi čebele na veselo svatbo. Brez čebel ne bi bilo sadja in zaman bi bila vsa prizadevanja naših sadjarjev. Tega se vsak dan bolj zavedamo, zlasti sedaj, ko imamo velike plantažne nasade sadnega drevja

NEKAJ PODATKOV O ČEBELARSTVU V LJUBLJANI

IZ ZAPUŠČINE POK. JOSIPA KOBALA

Če je hotelo bivše Slovensko čebelarско društvo dobiti za leto 1941/1942 sladkor za krmljenje čebel, je moralo na pristojnem mestu v Rimu številčno dokazati, koliko čebeljih družin ima Ljubljanska pokrajina. Pri zbiranju podatkov so društvu pomagale podružnice, ki so predložile točne spiske čebelarjev na svojem področju in število njihovih čebeljih družin. V Ljubljani je zbiralo podatke društvo samo. Iz teh podatkov je bilo razvidno, da so na področju mesta Ljubljane 3 čebelarске podružnice in Železničarska čebelarška zadruga. V njih je bilo včlanjenih 266 čebelarjev, ki so imeli skupno 4113 AŽ-panjev, 137 kranjičev in 55 prašilčkov, skupno torej 4505 čebeljih družin.

Ko sem zbral te podatke, me je zanimalo vprašanje, ali v Ljubljani v čebelarstvu napredujemo ali nazadujemo. V tem pogledu so nam najzanesljivejše priče pisani viri. Brskal sem zato po starih letnikih Slov. čebelarja in dobil nekaj statističnih podatkov o čebeljih družinah v Ljubljani iz prejšnjih let. Tako je bilo v Ljubljani leta 1900 komaj 207 čebeljih družin, leta 1910 že 375 panjev, leta 1921 samo 320, v letu 1931 pa že 1235 čebeljih družin. V letu 1941 je naraslo število panjev na 4505, kakor sem omenil že zgoraj.

Res je, da so bile leta 1935 priključene Ljubljani okoliške občine Moste, Zgornja Šiška in Vič ter del občin Dobrunje, Ježica in Polje. Vendar pa je kljub temu prirastek okrog 400 panjev v primeri s prirastkom prebivalstva zelo velik za Ljubljano in njeno neposredno okolico.

Po pripovedovanju staroste Bukovca je bilo pred prvo svetovno vojno v Ljubljani samo 13 čebelarjev, ki jih je vse dobro poznal. Po njegovem zatrjevanju so pridelali tedaj čebelarji skoro vsako leto nekaj medu. Po vojni pa je bilo leto za letom slabše. Kako je sedaj, ve vsakdo izmed nas sam najbolje.

Pred 20 leti sem sam pripeljal svoje čebele v Ljubljano. Tov. Bukovec mi je ob prihodu rekel, da se bom šele sedaj naučil prav čebelariti. Na prejšnjem mestu sem namreč pridelal povprečno na leto po 10 kg medu na panj. In res! Prva leta sem pridelal malenkost medu, kasneje pa niti toliko, da bi se bile čebele preživele. Pred 10 leti sem jih prepeljal na Gorenjsko, kjer sem dobil vsako leto toliko medu, da sem kril stroške in je ostal še kak lonec medu.

Omenil sem, da imajo ljubljanski čebelarji 4505 panjev čebel. Površina mestne občine pa meri 6538 ha. Nekje sem bral, da dobro uspeva v krogu, čigar polmer je 2 do 3 km, kar da okroglo 2500 ha, komaj 50 do 60 panjev čebel. Vzemimo, da znaša polmer od sredine ljubljanskega mesta na vse strani 4 km. Tedaj meri okrogla ploskev okrog 6500 ha, torej nekoliko manj kolikor znaša površina mestnega ozemlja. Po zgornjem računu bi dobro uspevalo na tem ozemlju kakih 120 do 150 panjev čebel. Ker meri površina mestne občine 6538 ha, bi smelo biti na tem površju največ do 170 čebeljih družin. V resnici jih je pa 4505, torej nad 4000 preveč. Tega površja pa ne tvorijo samo lepi drevoredi z medovitimi drevesi, sadni in cvetlični vrtovi, pisani

travniki in obširni gozdovi. Nasprotno! Velik del površine pokrivajo gole stavbe, dvorišča, ceste, trgi, železnice, vode in nekaj močvirnatega sveta, kar je vse za čebelarstvo neprimerno. Če računamo, da znaša ta neproduktivni svet polovico vsega površja, ostane za 4505 panjev 5269 ha ali za eno družino okrog 75 a, to je ploskev, ki je dolga 87 m in prav toliko široka, kar je vse-kakor premalo, če pomislimo, kako malo je na njej medečih rastlin. Zato se nič ne čudim, da ne pridelajo, da sploh ne morejo pridelati čebelarji niti toliko medu, da bi krili stroške, ampak morajo leto za letom svoje čebele krmili, če jih hočejo ohraniti pri življenju.

Z nekaterimi odličnimi ljubljanskimi čebelarji sem že večkrat govoril o počasnem razvoju čebeljih družin spomladi na ozemlju ljubljanske občine. Kje tiči vzrok? Gotovo v pomanjkanju hrane. Važen, da, odločilen del te hrane je obnožina, ki je za zalego to, kar za otroke vsakdanji kruh. Če tega ni, vpijejo, da so lačni. Zaradi lakote otroci hirajo, naposled umro. Prav tako je pri čebelah. Po natančnih opazovanjih porabi žrka v 6 dneh 0,15 g obnožja. Po Dufourju zleže matica na leto 156.120 jajčec. Če pomnožimo porabo obnožine ene žrke z navedenim številom jajčec, iz katerih se izležejo žrke, dobimo 23.418 gramov ali okroglo 23 kg. Na leto porabi torej vsaka čebelja družina 23 kg obnožine. Ker je v Ljubljani 4505 panjev čebel, potrebujejo te 23 kg krat 4505 = 99.015 kg = 990 stotov ali okroglo 10 vagonov obnožja. Ljubljanski čebelarji! Ali ste pomislili že kdaj na to? To je ogromna množina cvetnega prahu. Zatorej se ne smemo čuditi, če se čebelje družine spomladi ne razvijajo tako, kakor bi se morale in kakor to vsi željno pričakujemo.

K vsemu temu so se pridružila še leta 1939, 1940 in 1941, ki so bila za naše čebelarstvo naravnost usodna. Čebele niso nabrale niti toliko, da bi se mogle sproti preživljati. Da smo jih obvarovali pogina, smo jih krmili z denaturiranim sladkorjem, jeseni pa združevali in nakrmili za zimo. Ljubljanski čebelarji so porabili v teh letih povprečno po 5 kg na panj, v treh letih torej 15 kg sladkorja, kar da za okroglo 4500 panjev 64.500 kg. Kljub veliki skrbi in požrtvovalnosti čebelarjev pa je mnogo čebeljih družin propadlo. Mnoge so padle za nosestavostjo. Ljubljansko čebelarstvo je bilo zaradi tega oškodovano za težke tisočake.

Tako obupno stanje nas mora prej ali slej pripeljati do tega, da popolnoma opustimo čebelarstvo, kar bi bilo velika škoda za naše sadjarstvo in semenarstvo. Saj vemo, da oprasha čebele nad 90 % vsega cvetja pri sadnem drevju. Zato tudi lahko smelo trdimo, da koristijo čebele desetkrat več drugim ljudem kakor pa čebelarju samemu. To znajo ceniti amerikanski sadjarji mnogo bolj kot naši. Oni plačajo lepo odškodnino čebelarju, ki hoče prepeljati svoje čebele spomladi v času cvetenja v njegov sadovnjak na pašo, da mu čebele oprasha čim več cvetja. Pri nas pa nastane neredkokrat kreg in prepir med sosedi zaradi čebel.

Kljub vsem neprilikam pa ljubljanski čebelarji vendarle niso še popolnoma obupali. S tem so dokazali veliko ljubezen do svojih čebel. To ljubezen je podprlo tuintam kako leto, v katerem so le pridelali nekaj medu. Tako izredno srečno leto je bilo 1928. Iz podatkov opazovalne postaje v Ljubljani sem posnel, da je prinesel panj na tehtnici nad 40 kg medu. Tega donosa si ne morem pojasniti drugače, kakor samo tako, da je v tem letu res »medil

vsak kolt. Odtlej dalje pa so bila vsa leta za čebelarstvo v Ljubljani bolj ali manj suha, zadnja pa naravnost usodna, kakor sem že zgoraj omenil.

Da rešijo svoje čebele propada, so jih mnogi ljubljanski čebelarji v poslednjih letih »preselili« na deželo, kjer so povoljnejše pašne razmere, kar nam kažejo opazovalne postaje. Mnogi so začeli prevažati čebele v pašo. Tako so nekateri izrabili spomladansko resje, drugi travniško in gozdno pašo na Notranjskem in na Kočevskem. Najzadovoljnejši pa so bili tedaj, ko je medila hoja pod Krimom. Takrat je bilo tam nakopičenih do 5000 panjev. Pod Krim so pripeljali celo gorenjski čebelarji svoje čebele. V avgustu pa so vozili svoje čebele v ajdovo pašo na Stajersko in na Dolenjsko. Če je bilo količkaj ugodno vreme, se je trud izplačal.

Ali je mogoče na ozemlju mestne občine ljubljanske kaj storiti za zboljšanje čebelarstva? Vsekakor! Predvsem lahko stori kmetijski oddelek marsikaj dobrega za zboljšanje čebelje paše. Tako bi se dalo zamenjati drevje nekaterih drevoredov s takim, ki daje mnogo obnožine ali celo medi, hkrati pa je tudi lepotično drevje. Taka drevesa so: lipa, brest, javor, božje drevo, akacija, pravi kostanj, katalpa, gledičevka, tulipovec itd. Izmed grmičja naj omenim lesko, dren, mahonijo, bisernik.

Po parkih bi se morda dale nasaditi take cvetice, ki dajejo mnogo obnožine. Po svojih obširnih zemljiščih, ki jih ima v Mestnem logu in na Barju, bi mestna občina lahko posadila na stotine vrb raznih zvrsti. Čebelarsko društvo bo imelo v bodoče takih dovolj naprodaj. Ako bi občina in posamezni lastniki svojih zemljišč v Mestnem logu in na Barju posadili vsako leto nekaj sto ali tisoč vrbovih sadik, ki cveto v razdobju dveh mesecev, to je v aprilu in maju, bi imeli v nekaj letih na tisoče vrbovih grmov in dreves, ki dajejo spomladi največ cvetnega prahu.

Mestna občina je že večkrat dokazala, da zna ceniti čebelarstvo, ker je podelila ljubljanski čebelarski podružnici denarno podporo. Prav tako je letos poostrila nadzorstvo nad obiralci lipovega cvetja, da niso lomili vej. Svojim uslužbencem je naročila, da so pazili na one prodajalce, ki so prinašali na trg vrbove vršičke, ki so zaščiteni. Prepričan sem, da bo tudi v bodoče rada podpirala težnje svojih občanov-čebelarjev in jim pomagala po svojih močeh pri zboljšanju čebelje paše.

Mnogi čebelarji v Ljubljani so tudi hišni lastniki. Poleg hiše imajo večje ali manjše vrtove. Skrbe naj, da odstranijo z vrta vse tisto grmičje, ki ne daje obnožja, in ga nadomeste, kjer je le mogoče, z vrbovim grmom. Prostor za kompost naj ograde samo z vrbo. Z dobrim zgledom bodo vplivali tudi na sosedne lastnike vrto. Breze in topole bi zamenjali z medečimi drevesi.

V zadnjem času močno priporočajo sajenje sončnic. Če se nekoliko ogledamo po neposredni bližini mesta, opazimo, da je skoro ves svet obdelan. Med drugimi rastlinami opazimo tudi dokaj sončnic. Seveda ne more to število odločilno vplivati na donos medu in obnožine; vendar pa je to le majhen donos k zboljšanju čebelje paše. Ko pa se bo uresničil v bližnji bodočnosti načrt, da bodo posadili na ljubljanskem barju več tisoč ha s sončnico, tedaj pa to ne bo za razvoj čebelarstva brez pomena, zlasti v mesecu juliju, ko ni skoro nobene druge čebelje paše.

Ob zaključku naj še pripomnim, da so čebelarske podružnice na področju mestne občine ljubljanske delavne in skrbne. Ljubljanska podružnica je

kupila pod Krimom večje zemljišče, kamor je postavila svoj čebelnjak za 270 AZ-panjev, ki ga je zgradila že leta 1925. V Starošincih je imela svoj čebelnjak za ajdovo pašo. Za spomladansko pašo pa si je postavila čebelnjak v Senožetih ob Savi. Prav tako je zgradila viška podružnica za svoje člane čebelnjak pod Krimom.

Tako, dragi ljubljanski čebelarji! Napisal sem nekaj besed, ki so me težile že vse leto. Naj vam bodo v pouk, zanamcem pa v dokaz vaše ljubezni in požrtvovalnosti do čebel ter velikega zanimanja za zboljšanje čebelje paše in čebelarstva sploh na ozemlju mestne občine ljubljanske.

Op. ured.: Ta članek je napisal pokojni Kobal kmalu po osvoboditvi.

PREPROSTO DODAJANJE MATIC

VALKO RAZINGER

Mnogo smo o tem že govorili, razpravljali in marsikaj preizkušali, a z uspehi še vedno nismo zadovoljni. Vse preveč matic smo pri tem izgubili, pogosto najboljših, za katere nam je bilo zelo žal. Spremembe vladavine povzročajo pri narodih cele revolucije, nekako podobno je pri čebelah.

Vsi vemo, kako nerada sprejme čebelja družina matico, ako ima količkaj možnosti, da si vzpodredi svojo iz lastne zalege. Brez matice je čebelja družina zapisana propadu. To pa nam čebelarjem ne gre v račun, ker nastane s tem velika škoda, ki jo lahko preprečimo s tem, da dodamo čebelam matico. Če je nimamo, pa vzamemo jajčeca. Čebele imajo svoj način življenja, ki ga še vse premalo poznamo. Če naš poseg ne bo v harmonični in naravni povezavi s čebelami, pri dodajanju matic prav gotovo ne bomo uspeli. Čebele imajo svojo govorico. Nekaj te že poznamo, a še vse premalo, da bi jih mogli povsem razumeti, kako in kaj.

Sedaj pa si oglejmo naraven način dodajanja matic, ki je preprost, enostaven in uspešen, da tudi začetniku ne dela prav nobenih težav, čebele pa se z njim hitro spoprijaznijo.

Odrežemo štirioglat kos žičnate mreže, velik 1 do 2 dm². Ob straneh to mrežo zapognemo, da dobimo neke vrste pokrov. Širina zapognjenih stranic naj bo okoli 12 mm. Matico dodamo takole:

Najprej odpremo brezmatični panj in v njegovem plodišču napravimo prostor za 1 sat. Iz prašilčka ali drugega panja potegnemo sat z matico, ki jo hočemo dodati brezmatičnemu. Sat mora imeti zgoraj nekaj medu, spodaj pa prazne celice in precej mladih čebel.

Pripravljen žičnati pokrov poveznemo preko matice in čebel ter ga potisnemo v celice, da se vanje udere in dobro utrdi. Matica in čebele se lahko pod pokrovom prosto gibljejo, imajo dosti prostora in medu, matica pa tudi dosti dojilj in praznih celic za zaleganje jajčec. Čebele, ki so na satu zunaj pokrova, pa ometemo. Tako pripravljen sat z matico in čebelami pod pokrovom potisnemo v pripravljen prazen prostor brezmatičnega panja. Napolnimo še pitalnik in naše delo je opravljeno. Vse ostalo prepustimo čebelam samim.

SKRB ZA STROKOVNO VZGOJO ČLANSTVA

JOZE GRMEK

Čebelarstvo društvo Maribor posveča med drugim precejšnjo skrb strokovnemu izpopolnjevanju svojih članov. V zimskih dneh, ko naše čebelice mirno ždijo v svojih gnezdih, tedaj, ko imajo čebelarji največ časa, prireja že vrsto let razna teoretična predavanja, ki se navadno vrste v treh zaporednih nedeljah. Če želi imeti katera izmed 27 čebelarskih družin predavanje na svojem območju tudi preko leta, pošlje društvo predavatelja iz svojih vrst brezplačno.

Tako je tudi letos organiziralo troje predavanj. Prvo je bilo v nedeljo dne 31. I. 1965, ko nam je predaval profesor Senegačnik iz Ljubljane o pomembnih činiteljih, ki vplivajo na boljši uspeh v čebelarstvu. V nabitó polnem razredu Ekonomske srednje šole Maribor je bila zbrana pestra čebelarska družčina iz Maribora in okolice. Zelo pazljivo smo spremljali izvajanje tov. profesorja, ki je dal največji poudarek pravilni in pravočasni oskrbi čebeljih družin, da zazimimo močne plemenjake z mladimi čebelami in rodovitnimi izbranimi maticami. Da to dosežemo, moramo čebelje družine pravočasno krmiti, če ni potrebne paše. Tudi na preventivno zdravljenje ne smemo pozabiti. Novo zdravilo fumidil B, ki ga bomo letos uvozili, je zelo učinkovito proti noseči, ubija pa tudi druge klice in vzpodbuja čebele k večji delavnosti. Močne družine se spomladi kaj hitro razvijejo, zlasti če jih krmimo na zalego po sodobnem načinu. Zato ne smemo zamuditi nastavljanja oziroma prestavljanja, sicer nam izroje. Priporočā postopno ali delno prestavljanje z dodajanjem že izdelanih lepih mladih satov in satnic. Tudi gradilni satnik je važen činitelj za preprečevanje rojenja, zato ga moramo redno izrezovati. Najzanimivejša pa je bila tema o preprosti sodobni vzreji dobrih matic. Njegov način podajanja je zelo prijeten in privlačen, ker je zelo dinamičen, sproščen in razumljiv. Z vmesnimi šaljkami in raznimi čebelarskimi doživetji pa snov še bolj popestri. Želimo, da bi ga še večkrat poslušali, mogoče kdaj pa kdaj tudi na televizijskih zaslonih!

Naslednjo nedeljo dne 7. II. 1965 pa smo poslušali predavanje tov. Lobnika iz Maribora, ki je s svojimi dolgoletnimi izkušnjami in prirojenim čutom za opazovanje precej podrobno obdelal nekatere fineše v čebelarski praksi. Kot dolgoletni izkušeni pedagog nam je v zelo razločnem in pravem čebelarskem jeziku prenašal svoje izkušnje. Njegova teorija in praksa temelji na biološki naravnosti, čemur pripisuje največji pomen. Vzredil je rod, ki redno prelega matice. Od prelegajočih družin z najboljšimi svojstvi je jemal matičnike in jih vcepljal pripravljenim družinam. Zaradi odvzetih matičnikov so prelegajoče družine vnovič nastavljale matičnike. Tako je v določenem obdobju dosegel svoj namen. Poleg tega ima nekaj svojih značilnosti pri dražilnem krmljenju in prezimovanju. Sveži kvas posipuje s sladkorjem toliko časa, dokler ga ta absorbira. Približno razmerje 1 : 2, to je en del kvasa in dva dela sladkorja. Nastalo goščo segreje do 50° C, da uniči kvasne glivice. Pri tem pobira pene z vrha. Tako pripravljeno klajo poklada v majhnih količinah, da jo čebele sproti porabijo (vsak drugi ali tretji dan po eno majhno zajemalko, lahko celo na brade panjev od spredaj, če so čebele toliko močne,

da so zvečer še na žrelih in da do zjutraj znesejo klajo v gnezda). Kvas namreč nadomešča prepotrebne beljakovine in se družine izredno lepo razvijejo. Prezimuje pa pri zastrih pročeljih. Pred skladovnice namesti v 10 cm razdalji od žrel velike vrtnarske slamnice, nato pa jih prekrije v še večji razdalji okrog 50 cm z lesnitnimi ploščami. Tako zastri panji ne občutijo zimskega nihanja temperature in čebele ne izletavajo v hladnih sončnih dneh. Kadar pa je zunanja temperatura že primerna za izletni dan, odvzame prej navedeni opaž in čebelam omogoči izlet in trebljenje. Potem jih pa zopet zastre. Ko se pa ozračje toliko ogreje, da čebele lahko že kar vsak dan izletavajo, tedaj prenese opaž na zadnjo stran skladovnic in tamkaj dobro zapaži družine. S tem načinom prepreči izgubo dragocenih čebelic, ki bi morda zaradi hladnega zraka popadale v sneg in tamkaj pomrle. Panji so spomladi prav tako močni kot jeseni, razen tistih mrtvic, ki zaradi starosti podležejo. Poleg tega nam je povedal še veliko drugih zanimivosti. Njegovo izvajanje nam je bilo na splošno všeč.

Tretje predavanje pa je bilo v nedeljo dne 14. II. 1965 na istem mestu. Udeležilo se ga je preko 100 članov. Tokrat je predaval znani čebelarski praktik in odlikovanec z najvišjim redom Antona Janše I. stopnje tov. Kirar iz Malečnika pri Mariboru. Kljub svoji starosti je bil v izredni formi. Teme predavanj so bile zanimive, zlasti zato, ker so bile poleg tehnične obdelave podkrepljene z gospodarskimi računi. Povedal nam je nekaj značilnosti panjskih notranjih dimenzij glede na prezimovanje in donos. Ne bi si mislili, kako važni so centimetri in milimetri. Po tem študiju je prišel do svojega panja, ki ima določene prednosti, zlasti novejši panj. Razume se, da je treba poleg tega skrbeti za pravilno opravljanje, dobro čebelje pleme (rod) in pašo. Če te ni na stalnem stojišču, je potrebno prevažati tja, kjer je. Za prevoze je Kirarjev panj odličn. Prevaža lahko po več dni v največji vročini, ne da bi prekinil in izpustil čebele. Tako pride na pasišče brez izgub. Kakšna prednost je to, si prevaževalci lahko predstavljamo. Njegov panj je prikladen tudi za pohorsko mano, ki zelo hitro kristalizira že v satju. V ta namen ima v mediščinem širokem satju v sredini pločevino, ki daje trdno osnovo. Medtem ko mi lomimo satovje pri točenju iz AŽ-panjev, čim malce zamudimo (mana se namreč strdi že po treh dneh) in tako često mučimo žival s pogostnimi točenji, Kirarja vse to ne moti.

Naš mojster ima za seboj zares obilico dragocenih izkušenj, saj je posvetil čebelam vse svoje življenje. Znal je prisluhniti utripom njihovega življenja in prav nič se mu ne čudimo, če pravi, da »se res zna s čebelami pogovarjati.« Svoje bogato znanje prenaša tudi na druge čebelarje, zlasti na mlajšo generacijo. Prav nič mu ne zavidamo nekaterih »skrivnosti«, za katere pravi, da še ni prišel čas, da bi jih razodel slovenskim čebelarjem. Zaradi njih se prav nič ne vznemirjamo. Tudi nismo preveč radovedni in kar mirno spimo, vedoč, da lahko prav dobro in uspešno čebelarimo tudi brez njih. Da je znan daleč preko meja naše republike, vedo povedati tudi čebelarji iz sosednjih republik. Skoro ni nedelje, da ga ne bi obiskali čebelarji iz vseh krajev Slovenije. Semkaj prihajajo na izlete in mojster Kirar jih vselej gostoljubno sprejme, potem pa se začne z njimi pogovarjati tako, kot zna samo on.

Ob koncu naj še omenim, da pripravlja naše društvo še en tečaj za vzrejo matic. Vodil ga bo tov. Lobnik. V programu imamo tudi tečaj za vete-

rinarske pomočnike za pregled čebel in za mikroskopiranje. Za naraščaj pri dijakih Srednje kmetijske šole v Mariboru je ustanovil tovariš Lobnik čebelarški krožek, na katerem predava vsak drugi petek. Že preko 300 dijakov je v zadnjih letih obiskovalo njegova predavanja. Pri poučevanju in predavanjih pa pogreša predavatelj primeren učbenik. Zato ga namerava v bližnji prihodnosti napisati. Kot vidimo, društvo pravilno usmerja svoje delo in težnje za napredek čebelarstva. Z vsem tem prizadevanjem pa bi morali biti seznanjeni tudi pristojni oblastni organi in dati moralno ter materialno pomoč za nadaljnje uspešno delo.

MOJE ČEBELARJENJE

MILAN PERC

Oglašam se prvič kot mlad čebelar. Na kratko bi rad opisal svoje čebelarjenje in težave tukajšnjih čebelarjev. Ko sem začel hoditi v šolo, sem imel nekaj let čmrlje. Naredil sem jim majhen AŽ-panj, kakršnega sem videl pri nekem čebelarju. Čez poletje je teklo vse v najlepšem redu. Ko pa je prišla jesen, so jo popihali. Ko sem bil star 12 let, sem dobil od bližnjega čebelarja majhnega kranjiča, v katerem je bila zelo šibka čebelja družina. Čebele mi je dal zastonj, ker je vedel, da imam veselje do njih. Prinesel sem jih domov v začetku novembra. Takoj sem jih začel krmiti. Komaj sem pokrmil 3 kg sladkorja, že je pritisnil mraz. Celo zimo sem bil v skrbeh, kaj bo z njimi. Na srečo je bila pomlad zelo zgodnja, zato sem lahko krmil že marca. Sedaj sem star 16 let in imam že 6 AŽ-panjev. Že od rane mladosti sem želel, da bi postal čebelar in najsrečnejši dan je bil zame takrat, ko sem prinesel domov prvega kranjiča. Vsako leto mi je dal potem ta panj okrog 20 kg medu, lansko leto pa celo 28 kg. Kljub lanskemu dobremu donosu so čebelarji vseeno tarnali, da muha ne da kruha. Iz leta v leto krčijo čebelarji svoja čebelarstva, to pa je posledica nizkih cen medu. Čim bolj se dražijo življenjske potrebščine, tem bolj padajo cene medu. Naj navedem samo tale primer: leta 1963 smo prodali med po 440 din, lani pa po 380 din za kg. To pa tudi povzroča razpad čebelarskih družin. Čebelarji se ne zanimajo za čebele, zato pa tudi zanemarjajo čebelarske občne zборе in predavanja. Tako je razpadla tudi naša družina Lesično ter se priključila ČD Kozje. V našem kraju se iz leta v leto povečujejo ribezovi nasadi in vedno bolj upada število čebeljih družin. Kdo bo v bodoče opráševal milijone in milijone ribezovih cvetov, če ne bo čebelic? In kdo bo oškodovan? Prav gotovo tudi kmetijska organizacija. Zato bi morala tudi ona pomagati razvoju čebelarstva. Posebno pa grešijo kmetijske organizacije, ker škropijo svoje plantažne nasade prav tedaj, ko cvete regrat pod drevjem, ne da bi opozorile čebelarje. S tem povzročajo škodo čebelarju, seveda pa tudi sebi. Kaj pomaga poškropljeno drevje, če ni čebel za oprášitev? Prav bi bilo, če bi vsa skupnost gledala na čebele, saj bodo njej več koristile kakor pa čebelarju. Tu sem se le malo dotaknil perečih vprašanj v našem čebelarstvu. Naj se še kdo drug oglasi in potrdi moje mnenje, saj sem prepričan, da je tudi drugod čebelarstvo prav tako v kritičnem stanju.

Se o čebeljem piku. Mnogo čebelarjev meni, da čebele pač morajo pikati. Kdor je občutljiv, se lahko zavaruje s primerno obleko, ki pa navadno nič ne koristi, če čebelar ne postopa pravilno.

Začetnik stori prav, če dela že od samega začetka pri čebelah brez zaščitne obleke in če le mogoče brez kape. Tako se takoj priuči temu, kar je važno pri opravljanju čebel, da dela predvsem mirno in varno. Ali je končno res tako hudo, če ga v prvem času čebele pikajo in pri vsakem piku obupno zastoka? Človek mora včasih prenesti še mnogo večje bolečine. Veliko čebelarjev izhaja brez kape, uporabljajo jo kvečjemu le takrat, kadar morajo delati v smeri čebeljega leta ali kadar se je roj usedel tako, da ga čebelar ne more ogrebsti, ne da bi čebele razdražili.

Čebele imajo želo, da z njim zavračajo svoje sovražnike. Njihov sovražnik je tudi čebelar, če slabo ravna ž njimi.

Kako pa naj ravna? Tega se mora naučiti kakor vsega drugega dela pri čebelah. Previdno naj odpre panj, da čebele tega niti ne »občutijo«, in ga po končanem delu zopet previdno zapre. Če se hočejo razburjati, jih malo »poboža« z malenkostjo dima; če ga je preveč, se prestrašene umaknejo, pa se navadno kmalu vrnejo ojačene. Čebelar mora skrbeti, da se vratca in okenca ne zatikajo. Če so okenca zamazana z zadelavino ali so se od vlage napela, si pomaga z dletom; zelo primerno je ameriškansko.

Dima ne uporabljajmo pogosto, dobro pa je, da z njim vsakokrat nakadimo čebele. Če se je kaka družina že razburila in je nismo takoj pomirili, podivja in jo je potem težko potešiti.

Dobro je, če ima čebelar fin občutek, da spozna, na kaj reagirajo njegove čebele. Tako se lahko izogne vsaki razburjenosti. Mnogo čebelarjev odklanja rokavice, ker tvorijo izolacijo med čebelarjem in čebelo. Čudovito je, kako si je pravi čebelar s svojimi čebelami z leti v bistvu enak.

Močne vonjave so čebelam zoprne, tudi duh po potu. Če imamo opravka s čebelami, odložimo vso nepotrebno obleko,

da se ne potimo. Obleka naj bo ne le zračna, ampak tudi gladka. Blagovi, na katerih čebele ne morejo dobro lesti, so neprimerni, ker dražijo čebele, da pikajo. Treba se je tudi tako obleči, da čebele ne morejo zaiti v obleko — v hlačnice, rokave in ovratnik. Da ne lezejo v rokave, je dobro nataktniti kratke komolčnike. Če čebela zaide v obleko, večinoma v smrtinem strahu piči. S prepotenimi konji ne smemo v bližino čebelnjaka; čebele jih takoj množično napadejo in jih neredko do smrti opikajo. Koze in pse čebele zaradi njihovega vonja posebno sovražijo, pa tudi živali z mehkim krznom in celo ljudi z dolgimi lasmi, posebno ženske. Zpletejo se v lase, nato delajo nenavadne glasove, cvilijo. To je znak, ki ž njim kličejo svoje sestre na pomoč. Te potem tudi takoj pridejo, če slišijo glas. Če čebela piči, je važno, da želo takoj odstranimo iz kože, pri tem pa pazimo, da vsebine strupenega mehurčka ne stisnemo v rano. To delo najbolje opravimo z nohtom na kazalcu roke, ki naj bo v ta namen precej dolg. Tega me je naučil naš starosta tov. Bukovec. Res se obnese! Čim dalje ostane želo v koži, tem večja je bolečina. Ko smo želo odstranili, drgnemo hitro nekolikokrat z roko po rani. To omili bolečino. Razen tega lahko hladimo, s tem da pokrijemo rano z mokro krpo; hladna zemlja ima enak uspeh, pa tudi sočnato listje, ki ga večkrat menjamo, se je obneslo. Liste črnega ribeza pa se ne sme uporabljati, ker bi ž njimi bolečino le še stopnjevali do neznosnosti. Če drgnemo rano s kuhinjsko soljo ali kisom ali očetnokislno glino, se večinoma ne pojavijo hujše otekline.

Navedeni ukrepi so potrebni večinoma le začetniku. Če smo bili že večkrat opikani, postanemo sčasom imuni. Bolečino še komaj občutimo, ne otečemo pa sploh nič več.

Pri opravljenih v čebelnjaku ima čebelar dovolj možnosti, da se izogne pikom. Potrebna dela pred čebelnjakom naj opravi, ko čebele več ne izletavajo. Včasih mora iti ob čebelnjakovi fronti; to naj stori v oddaljenosti enega metra,

sicer vznemiri stražarke pri žrelu. Če hoče čebele omesti s satov, naj jih poprej za kratek čas zloži na kozico, da se napijejo medu. Tudi v medišču lahko čebele z dimom pripravi do tega, da se napijejo medu in lahko potem posamezne sate jemlje iz panja.

Pri dolgih vožnjah se čebele včasih vznemirjajo. Da pa potem pri odpiranju žrel ne planejo divje iz panjev, je dobro, če žrela pred odhodom na pot zadelamo s krpo, mahom ali fino otavo neprodušno in nepropustno za svetlobo. Tako se čebele med vožnjo usmerijo od žrel k prezračevalnim napravam in potem pri odpiranju v žrelih ni čebel, ki bi se usule na čebelarja.

K mirnemu »sožitju« s čebelami lahko čebelar mnogo pripomore s tem, da si ne vzreja satanov. Z majhno nepazljivostjo pri opravljanju more začetnik in celo skušen čebelar spremeniti mirno družino v satana, ki potem ostane lahko taka včasih celo poletje, vendar pa lastnost navadno ne prezimi; spomladi je taka družina navadno zopet mirna.

Po »Westfälische Bienenzeitung« — S. R.

Nov čebelarški list. V Beogradu je začel izhajati 1. januarja 1965 nov čebelarški list »Jugoslovensko pčelarstvo«. V uvodniku je rečeno, da ima list poleg drugega predvsem namen pospeševati združno in socialistično čebelarstvo. List je razpisal tri nagrade v znesku 850.000 dinarjev za najboljše članke o tehnologiji opravljanja velikih čebelarstev. Urejuje ga znani srbski čebelarški delavec Tihomir Jevtić. Predsednik uredniškega odbora je Maks Krmelj, med ostalimi člani pa je tudi ing. Jože Rihar iz Ljubljane.

F. C.

Iz Kehlerjevega pisma. »Zares se čudim, da so cene medu pri vas tako nizke, ko so vendar cene življenjskih potrebščin tako narasle. Tudi pri nas se je vse podražilo. Pred leti smo plačali za tisoč kartonskih lončkov za med 7 funtov (Funt je 2200 din), zdaj pa jih moramo dati zanje kar 50. Tudi plače so se zelo dvignile. Medtem ko smo plačali delavcu pred leti 36 šilingov, jih zasluži sedaj 240 na teden. (Šiling je 200 din.) No, cena medu se je vendarle zvišala za 200 %.

Res še ne vem, če se bom lahko udeležil kongresa v Bukarešti. Če pa bom

šel v Romunijo, bom napravil ta izlet z avtom v družbi z dr. Townsendom z univerze v Guelphu v Kanadi, verjetno pa me bo spremljal še dr. W. C. Roberts. Oba znanstvenika gotovo poznate iz čebelarске literature. Dr. Townsend je z doktorjem Mackensenom izpopolnil tehniko umetnega osemenjevanja matice v ZDA. Če pridem na kongres, se bomo na povratku ustavili za dva ali tri dni v Ljubljani. Prof. Townsend in dr. Roberts si že od nekdaj srčno želita, da bi spoznala kranjske čebele in videla kraj, kjer se je rodil znameniti Anton Janša.«

Op. ur.: Prof. dr. Townsend in prof. dr. Roberts sta svetovno znana čebelarška znanstvenika. V našem listu smo že večkrat omenjali njuno ime. Prof. Townsend se ukvarja med drugim tudi z matičjim mlečkom in študira njegov vpliv na rakasta obolenja. Prav gotovo bomo slovenski čebelarji z njunim obiskom izredno počaščeni. Če bosta prišla, ju bomo naprosili, da bi nam kaj povedala o svojem delu in znanstvenih ugotovitvah. Slovenske čebelarje bomo o tem pravočasno obvestili po radiu in časopisih.

E. S.

Nove čebelarске knjige. V angleškem jeziku je izšla v novi izdaji knjiga znanega angleškega čebelarskega znanstvenika Snelgrova pod naslovom »Rojenje, njegova kontrola in preprečevanje«. Knjiga ima 111 strani in je doživela že enajsto izdajo.

V nemškem jeziku sta izšli dve novi čebelarški knjigi: E. Koch: Der chemische Instinkt der Biene und der Heilwert des deutschen Honigs. (Kemični instinkt čebele in zdravilna vrednost nemškega medu. Nürnberg: Deutscher Imkerbund, 42 strani, 5 izdaja. Lerner, F.: Aber die Biene nur findet die Süßigkeit. (Toda samo čebela najde sladko tekočino). Düsseldorf: Econ Verlag, 248 strani + 24 slik.

E. S.

Ali se da huda gniloba ozdraviti z zdravilom? Popolnoma zanesljivega zdravila proti hudi gnilobi še nimamo. Tudi sulfatiazol ne more sam ozdraviti gnilobe, kvečjemu lahko zdravljenje podpira. Nevarno je torej, če se skušajo čebelarji proti tej bolezn boriti z zdravili, samo da se izognejo prijavi. Ni

sramota, če je kdo dobil v čebelnjaku gnilobo, sramota pa je, če jo zamolči in tako prepreči strokovnjaško sanacijo, ki jo izvrši bolezenski izvedenec.

Bienenvater 1963/5 — S. R.

Barva matic za leto 1965 je modra. Moder je zato tudi ovitek našega lista. Odločili smo se, naj ima ovitek vsako leto tisto barvo, ki je določena za zaznamovanje matic.

E. S.

Sirska svilnica, cigansko perje. (*Asclepias syriaca*.) Ze več let pripovedujejo čebelarji o neki zelo medoviti rastlini, ki raste ob Savi od Brežice do Zagreba. Rastlino pravijo »cigansko perje«. Po posredovanju tov. Peršiča iz Šenkovca sem končno prišel do strokovnega imena te rastline, ki se imenuje svilnica (*Asclepias syriaca*). Dr. Piskernikova jo opisuje takole: Svilnica spada v razred kokoševcev in zraste do 2,5 m visoko. Ima jajčaste, podolgate liste, ki so dolgi do 2 dm in po spodnji strani polsteni. Cveti imajo visoke zalistne kobile. Sad je debel, polsten, bodičast siv mešiček. Svilnica spada med kulturne, a podivjane rastline. Plod je semenski mešiček s semenji, ki imajo šop dlačic. Tovariš Peršič pripoveduje, da rabijo te dlačice cigani, ki polnijo z njimi blazinice za spanje. Od tod ime cigansko perje. Rastlina cvete meseca junija, julija in celo avgusta. Močno med, a ima malo peloda. Prašniki imajo po dve kepi, ki pri odpiranju večkrat zgrabita čebelo za nogo, zato prileti domov pogosto brez nje.

F. Vadnal

Sokovnik — za kuho voska. Za kuho voska imamo razne pripomočke. To so različne stikalnice, lonci in parni topilniki. Naj bo že eno ali drugo, važno je, da dobimo čim več voska. Tak pripomoček, posebno za malega čebelarja, ki ima le nekaj kilogramov voščin, je tudi sokovnik. Ta je danes že skoraj pri vsaki hiši. Rabijo ga za kuhanje sadnih sokov.

Začeli so ga uporabljati tudi čebelarji. Za manjše količine, posebno za mlado satje, je prav primeren. Za večje količine in za staro satje ni, ker gre delo počasi od rok. Toda kdor ima potrpljenje in dobro voljo, napravi tudi to. Kuhamo po navadi pozimi, ko je itak ves dan ogenj

v štedilniku. Tako lahko po cele dneve sedimo na toplem in počasi kuhamo. Da dobimo res lep, čist vosk, ga po kuhi ponovno pretopimo. Tudi sam sem lansko leto poskusil. Kuhal sem cel teden in bil prav zadovoljen. Kogar je volja, naj tudi poskusi.

Virmašan

Zakaj umirajo mladice sredi zime?

So leta, ko se pojavlja pri nekaterih panjih nenavadno močan padec čebel že sredi zime. Če pregleda čebelar te padle čebele natančneje, se prepriča, da so odmrle zlasti mladice. Ing. Jordan je ugotovil, da je to odmiranje posledica poznojesenskega oskrbovanja zalege. To zgodnje odmiranje mladice se lahko pojavi, če se po poznojesenskem zaleganju rednice ne morejo znebiti ostankov hrane, neprebavnega peloda, ki se je med oskrbovanjem zalege nabrala v njihovem blatniku, ker se je nenadoma začela zima. Tako gredo prizadete čebele v zimo z blatnikom, ki je že precej poln.

Ko se blatnik polni, se vedno bolj razteguje in pritiska na srednje črevo proti medni golši, tako da je končno do cela stisnjena. Pri tem stanju čebela sprejete hrane ne more več spraviti v srednje črevo in umre od lakote.

Hkrati so prizadeti tudi zračni mehovi, ki se vedno slabše polnijo in se končno dostop zraka v zadek popolnoma prekinje. Ti mehovi v zadku so namreč zračni rezervoarji, ki pri nemotenem zimskem počitku zadoščajo čebeli okoli 60 ur. Ko ji zraka zmanjka, mora z dihanjem mehove zopet napolniti. In to se ponavlja večkrat kakor pri čebelah, ki normalno prezimujejo, ter jih sili, kakor vsako drugo vznemirjanje, da jemljejo hrano in s tem polnijo blatnik.

Tako je razumljivo, da so mladice, ki se po končanem poznojesenskem oskrbovanju zalege pred nastopom zime niso mogle ozrebiti, obsojene na prezgodnjo smrt.

To se lahko zgodi, če se čebelarji s svojimi čebelami šele pozno jeseni vrnejo z gozdne paše domov in jih med krmljenjem oskrbujejo s pelodnimi nadomestki, da bi prisilili matice k ponovnemu zaleganju, saj daje gozdna paša zelo malo obnožine in je zato tudi zalega slaba.

Čebelar naj torej poskrbi, da o pravem času pred zimo pomladi svoje čebele,

Bienenvater 1963 — S. R.

SEJA IZVRŠNEGA ODBORA DNE 6. APRILA 1965

Predsednik poroča: Ker ne kaže, da bo v kratkem izdano uvozno dovoljenje za fumidil B, smo s posredovanjem našega Vetprometa in Vetproma iz Beograda pisali v Švico dr. Kurtu Prinzu, naj pošljejo čimprej 2000 stekleničk fumidila B na naslov Vetprom Beograd. Fakturo naj pošljejo na naš naslov, nakar jo bomo preko našega Vetprometa poslali Vetpromu v Beograd. Zastopnik tega podjetja nam je obljubil, da bodo za teh 2000 stekleničk izposlovali posebno uvozno dovoljenje.

Pri tiskarni okrajnega zavoda za statistiko v Ljubljani smo naročili še 500 tiskovin »Seznam čebelarjev«.

Sklad za založništvo nas je obvestil, da so odobrili na račun finančne pomoči Slov. čebelarju 500.000 dinarjev. O končni vsoti še niso sklepali.

Glede naše vloge na Sekretariat za finance zaradi plačevanja prispevkov za obnovo Skopja je ta sekretariat zavzel pozitivno stališče, ker dela Zveza z lastnimi sredstvi in ni dolžna plačevati ta prispevek. Centrala NB, kamor je Sekretariat za finance poslal našo vlogo, nam še ni odgovorila.

Republiški Sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo smo naprosili, da bi v zakonu o izkoriščanju kmetijskih zemljišč in gozdov upoštevali tudi čebeljo pašo.

Saveza pčelarskih organizacija Jugoslavije v Beogradu smo poslali predloge in informacije za dnevni red sestanka upravnega odbora Saveza, in sicer k točki »Mednarodna politika Saveza«. Po stanju z dne 6. IV. 1965 je bila naklada našega lista 5700, naročnikov pa 5656.

Glavnega kmetijskega inšpektorja pri republiškem sekretariatu za kmetijstvo in gozdarstvo smo naprosili, naj posreduje pri skupščini Grosuplje glede lanskega zastrupljenja čebel v tem kraju.

Čehoslovaško ministristvo za kmetijstvo, gozdarstvo in vodno gospodarstvo nam je poslalo brezplačno 5 kompletnih izvodov popolnih tekstov referatov z XIX. mednarodnega čebelarskega kongresa leta 1965 v Pragi.

Sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo nas je obvestil, da ne more ugoditi naši prošnji za finančno pomoč za izvrševanje programa v znesku 3.700.000 din, ker ni dobil za te namene nobenih sredstev iz republiškega proračuna.

Od skupnosti zavarovalnic SR Slovenije smo prejeli predlog za skupinsko zavarovanje čebel. Predlog bomo proučili.

Sekretariat za šolstvo nam je poslal osnutek priporočil za ustanavljanje čebelarskih krožkov po šolah.

Poročila delegatov na občnih zborih čebelarskih društev so pokazala, da društva večinoma pridno delajo.

Za sejo upravnega odbora, ki bo 24. IV. 1965 ob 14. uri v prostorih Zveze, smo določili dnevni red.

Odbor je sklenil, da si Zveza nabavi nov pisalni in razmnoževalni stroj. Glede snemalne in projekcijske kamere se še nismo mogli odločiti.

USPEŠNO DELO ČEBELARSKEGA DRUŠTVA V LJUTOMERU

V nedeljo, 24. januarja so se sestali člani čebelarskega društva Ljutomer, da poročajo o svojem delu v preteklem letu. Učilnico osnovne šole so napolnili do zadnjega kotička, saj so prišli tudi iz sosedne Hrvaške mnogi, ki so že dolgo člani našega društva.

Poročila so pokazala, da se društvo trudi, da bi vključilo vse čebelarje, ki bi jih tako lahko izobraževali, saj mora biti vsak član tudi naročnik Slovenskega čebelarja.

Poleg izobraževanja članov s predavanji so se čebelarji trudili tudi s širjenjem medovitih rastlin, s pregledovanjem čebeljih družin zaradi bolezni, z odkupom medu, razmeščanjem na pašo pripeljanih čebel, z dobavo sladkorja za zazimljenje čebel in satnicami za mlade čebelarje. Popisali so čebelje družine, pri čemer ugotavljajo stalen padec. Redno tudi ugotavljajo, da se za čebelarstvo nihče ne zanima, tudi tisti ne, ki imajo od čebel več koristi kot čebelarji. Letos se je prvič odzval vabilu na občni

zbor direktor Kmetovalca tov. ing. Stane Sošter, ki je podčrtal važnost čebelarstva za sadjarstvo in sodelovanje s čebelarji, če hočemo imeti v bodoče še sadje. Občnemu zboru je prisostvoval tudi zastopnik Zveze čebelarskih društev za Slovenijo tov. Cvetko, ki je v imenu Zveze podelil štirim članom čebelarska odlikovanja.

rali predavanje s filmom. Predaval je tov. Martelanc, za kar se mu najlepše zahvaljujemo.

Upravni odbor je popisal vsa čebelarstva na našem področju, in sicer članov in nečlanov. Pri tem smo ugotovili, da je še precej čebelarjev neorganiziranih in da je mogoče, da se čebelarska družina Kočevje preimenuje v čebelarsko

Udeleženci občnega zbora ČD Ljutomer

V minulem tednu pa je društvo organiziralo dvodnevni tečaj za veterinarske pomočnike za čebelje bolezni. Udeležilo se ga je nad 40 čebelarjev.

Tako opravlja čebelarsko društvo svoje važno poslanstvo — izobraževanje kmečkih čebelarjev, ki so v našem društvu v večini.

IZ KOČEVJA

Čebelarska družina Kočevje pridno dela. Pred leti je bilo pri nas le nekaj naročnikov Slovenskega čebelarja, zdaj pa jih je že 42. Spomladi smo organizi-

društvo. Prizadevamo si, da se ustanove čebelarske družine v Kolpski in Poljanski dolini.

Za čebelarski dan smo priredili v Kočevju majhno razstavo v izložbi »Non stop«, kjer smo razstavili AZ-panj, med, vosek, orodje in čebelarsko literaturo. Za razstavo je bilo precejšnje zanimanje, saj so si jo mladi pa tudi starejši ves čas ogledovali.

Na zadnji seji čebelarske družine so čebelarji poročali, da v južnem delu Kočevja čebelje družine zelo slabo prezimujejo in to zaradi tega, ker so jih razmeroma zgodaj nakrmili s sladkor-

jem, in sicer že konec avgusta. Pozneje v septembru in oktobru pa so nabirale čebele mano na topolu in vrbi. Tako je prišla ta hrana v gnezdo na sladkor. Čebele silijo iz panjev, ker lepih izletnih dni še ni bilo dovolj. V panje pa se več ne vrnejo, ampak padajo pred njimi.

Jože Grabrijan

ki je bila res lepa. Da bi se ohranil spomin na to razstavo, so naprosili tamkajšnjega učitelja-fotoamaterja, da jo posname.

Ob tej priložnosti so se pomenili o ustanovitvi čebelarstva krožka na šoli. Učitelj je obljubil, da bo izbral učence, ki bi imeli veselje do čebelarstva. Krožek naj bi dobil en panj, seveda s fi-

Za čebelarski praznik lepo okrašena izložba v Markovcih pri Ptuju

MEDNARODNI ČEBELARSKI TEDEN

Na občnem zboru čebelarske družine v Markovcih pri Ptuju je predlagal zastopnik čebelarskega društva Ptuj, da bi za proslavo mednarodnega čebelarskega tedna okrasili izložbena okna trgovine Kmetijske zadruge Jože Lacko v Markovcih.

Razstavili so AŽ-panj, vosek, med, satnice ter okna okrasili z različnimi gesli o vrednosti medu ter koristi čebel pri oprashaevanju rastlin. Napis »12. december — dan čebelarstva«, je bil izrezan v satnicah, kar je izredno poživilo celo sliko,

nančno pomočjo družine in društva, obenem naj bi bil tudi naročnik Slovenskega čebelarja. Res moramo misliti na mladi naraščaj, kot je že pisal o tem naš list. Razstava je bila zares dobro organizirana. Pohvaliti je treba vse odbornike šele pred kratkim ustanovljene družine.

Jožef Ačko

OBCNI ZBOR V BREZICAH

Čebelarsko društvo v Brezicah je imelo svoj letni občni zbor dne 14. III. 1965. V hladni dvorani dijaškega doma v Bre-

žical se je zbralo okrog 80 čebelarjev z Zvezinim delegatom tov. Cvetkom, ki smo ga toplo pozdravili. Z zanimanjem so vsi sledili poročilu predsednika, tajnika in blagajnika. Z veseljem so vsi sprejeli vest, da je dala občina Brežice društvu podporo 150.000 din. Take pomoči doslej nismo bili vajeni. Pozornost je vzbudilo dejstvo, da je odbor organiziral po družinah čebelarske dijaške krožke. Ta zamisel je lepa in vzpodbudna, ker nam manjka mladih ljudi.

Ob dobri paši je vse premalo čebel in ostanjeje velike količine nektarja nezkoriščene. Po odvetju medicinske se namreč cvetna čaša spet napolni že po šestih sekundah. Zato je prav slab tisti čebelar, ki se boji soseda čebelarja. Vsi predpisi o pasiških so odveč. Razpravljali smo tudi o prodaji medu. Omenili smo, da ima vsak čebelar svoj delokrog odjemalcev. Mnogo bomo dosegli z iznajdljivim priporočanjem po radiu in časopisih ali pa z osebnim prepričevanjem. Tovariš Peršič je dal nekaj navodil za pripravljanje raznih vrst medenega peciva in kolačkov. Omenil je tudi, da bi lahko porabili velike količine medu v dijaških kuhinjah, v bolnišnicah, restavracijah, posebno v turističnih. Tovariš Vadnal je priporočil, da se z vso silo lotimo razširjanja medovitih rastlin, kakor so npr. zlata rozga, sahalinka, cigansko perje, ki ima strokovno ime svilnica (*Asclepias syriaca*). Zlato rozgo moramo spraviti pod zaščito, posebno na področju vodnega gospodarstva, kajti začeli so jo kositi pred cvetenjem. Prav mnogo čebelarjev ne pozna imena medovitih rastlin, zato bi bila dobrodošla izdaja brošure ali knjige s slikami in kratkimi opisi. Svoj čas je Slovenski čebelar priobčeval take rastline, toda tiste številke ima malokdo, posebno pa novi člani. Društvo naj vodi kroniko, opremljeno s slikami članov in fotografijami prireditvev. Kakor da ne znamo govoriti in peti, se po zborovanju razhajamo in ne poznamo nobene čebelarske pesmi, ki bi navduševala čebelarje. Po razpravi se je oglasil Zvezin delegat tovariš Cvetko, ki je med drugim povedal, da je zmotno mišljenje, da ajda ne med več. Čebelarji so ugotovili, da jo prepozno sejejo. Zato je nočna temperatura nižja kot 15°C. Pri tej toploti se začnejo šele polniti cvetne čaše z medičino.

F. V.

V sončno Šumadijo smo prispeli na akacijevu pašo šele okrog poldneva. Vlak je imel zamudo in v naših vagonih so se čebele v panjih že vrtele in začutili smo tisti usodni in značilni vonj, ki napoveduje nesrečo. Odvrkli smo srajce, nekateri tudi hlače, da so bili v samih spodnjicah. Panji so švigali v skladanice ob železniškem tiru. Želeli smo čebele čimprej izpustiti. Našo nesrečo je opazoval iz spoštljive razdalje tudi čebelar Polde Stiskač, ki pripelje čebele vsako leto že nekaj dni pred nami. Hitro nam je prišel pomagat. V dobrih 10 minutah so bili panji že v skladanici, čebele smo spustili in že so se vrtele v cvetočih akacijah. Veseli smo bili, da se ni noben panj zadušil. Utrujeni zaradi dolge poti in dveh neprespanih noči, še bolj pa od vročine, smo plegli po travi v senci cvetočih akacij. Bili smo žejni kot še nikoli. Voda, ki smo jo imeli v vagonu, nam ni prav nič dišala. Segrela se je in bila je vroča kot krop. Zelezničarja, ki nam je pridno pomagal pri razkladanju panjev, smo naprosili, da je šel v bližnjo gostilno po steklenico vina. Čez nekaj minut se je že vrnil z litrom izvrstnega srbskega rizlinga. Kozarec nismo imeli, zato smo pili kar iz steklenice in takoj strokovno ugotovili, da take kapljice in za tako majhne solde še nismo srkali. Izpraznili smo kar šest steklenic in že je bila na vrsti sedma. Vsakdo izmed nas je dal prav rad za dve steklenici. Od vseh pa je bil najbolj žejen Stiskačev Polde. Če je dobil steklenico v roke, ni ostalo ničesar za soseda. Vselej, ko je postavil prazno steklenico v travo, je vzkliknil: »Fantje, to je kapljica!« Polde smo poznali, da denar ne gre rad iz njegovih rok, zato ga je Tone malo za šalo, malo pa zares pobaral: »Hej, Polde, vsi smo že dali za pijačo, zdaj boš dal še ti za eno steklenico. Kar semle daj 200 dinarjev!« Polde ni bil prav nič v zadržgi in hitro se je znašel: »Veste kaj, zdajle mi pa pijača prav nič več ne diši. Res nisem žejen!« Naš Tone pa se ni dal kar tako ugnati in je bil še hitrejši z odgovorom: »Če tebi ne diši, diši pa nam! Kar sem z denarjem!« Polde je hitro pokazal, kaj zna. Pobral je čevlje in jo odkuril kar bos, rekoč: »Zdajle bo še kak roj, škoda bi bilo, če bi utekel. Fantje, dobro se imejte in doma lepo pozdravite!«

FRANC ZUPAN

Dne 11. februarja 1965 smo pokopali na Homecu pri Kamniku ob veliki udeležbi čebelarjev, gasilcev in mnogih prijateljev enega največjih čebelarjev na Kamniškem Franceljna Zupana iz Preserij.

Rodil se je 11. aprila 1896 v Mengšu. Ze v mladosti je vzljubil čebele in jih potem gojil z veliko ljubeznijo ves čas do nedavnih dni. Posebno se je posvetil čebelarstvu, ko je kot uslužbenec pri elektrostrojni zadrugi Mengeš lahko razširil svoje čebelarstvo. Postavil si je lep čebelnjak za 50 panjev, katerega smo vsi občudovali. Vsak čebelar si je lahko ogledal njegovo delo in dobil tudi navodila in nasvete za dobro čebelarjenje. Pri njem in njegovi gostoljubni ženki smo se čebelarji radi zbirali. Kot strokovnjak je dobil med prvimi naslov čebelarstva izvedenca in je kot tak mnogo pripomogel za razširitev čebelarstva v bivšem kamniškem okraju.

Ko je stopil v zasluženi pokoj ter se naselil v svoji z lastnimi žulji zgrajeni hiši, je začel izkoriščati čebelje paše daleč naokoli. Prevažal je čebele v Srbijo, Vojvodino, Hrvatsko Primorje, v Istro, pa na Štajersko in še drugam. Povsod so imeli radi šaljivega Zupana in ga še vabili k sebi.

Ko smo po osvoboditvi oživiljali našo čebelarstvo organizacijo za bivši kamniški okraj, je bil med prvimi, ki je pomagal s svojimi bogatimi izkušnjami združevati čebelarje. Koliko je za naše društvo žrtvoval, vedo le njegovi najožji sodelavci. Ves čas je sodeloval v odboru.

Ko mu je bolezen — skoraj popolnoma je oslepel — onemogočila aktivno delo, je kljub temu prihajal med nas ob podpori svoje hčerke Francke in nas venomer navduševal za napredno čebelarjenje. Vso svojo družino je znal navdušiti za čebele, da so mu bili v bolezni v veliko pomoč.

Med okupacijo je pomagal aktivistom in marsikdo je dobil pri njem pomoč in zatočišče. Ko so na Homecu ustanavljali

gasilsko društvo, je bil zopet med prvimi aktivnimi člani.

In ko bodo čebelice spomladi šumele iz panjev, našega dobrega Franceljna ne bo več pred čebelnjakom. Pa mu bodo nad njegovim grobom pele tisto večno lepo pesem, ki jo je v življenju tako rad poslušal.

Čebelarstvo društvo se ga bo s hvaležnostjo spominjalo.

Čebelarstvo društvo Kamnik-Domžale

PETER SERCER

Lani nas je zapustil čebelar in kmetovalec Peter Sercer z Belice pri Kočevju, star komaj 54 let. Ves trud zdravnikov, da bi mu rešili življenje, je bil zaman. Prepozno se je pričel zdraviti po težki bolezni, ki si jo je bil nakopal v internaciji na Rabu, kamor ga je

poslal z vso družino okupator. Ko se je vrnil iz internacije, je našel vso domačijo požgano in tudi čebelnjaka ni bilo nikjer več. Se ves onemogel od prestanega gorja je začel z ženo Marijo, ki mu je bila srčno dobra življenjska spremljevalka, obnavljati svojo domačijo. Sam je stesal vsa ostrejša in spet postavil čebelnjak, ki ga je kmalu napolnil z AZ-panji. Pokojnik je bil izreden značaj, dober organizator in mojster za vsako delo, predvsem pa izvrsten čebelar. Po celi dolini je bil priljubljen, saj je bil prijeten družabnik, dober harmonikar in vedno poln zdravega humorja. Zato so ga vabili na vse gostije in proke.

Iz vsega srca je ljubil svoje vnučke, ki so ga stalno spremljali na poti v čebelnjak in mu tam tudi pomagali. Ko je bil že težko bolan, je še delal nove panje, ker je hotel razširiti svoje čebelarstvo na 40 AZ-panjev. Tudi glede čebelarstva organizacije je imel polno večjih načrtov. Nameraval je združiti vse okoliške prijatelje čebelarje v čebelarstvo društvo.

Vsi njegovi prijatelji ga močno pogrešajo. Njegov lep pogreb je pričal o tem, kako zelo radi so ga imeli ljudje.

T. V.

POROČILO ZA MAREC

Sneга in dežja je bilo mnogo, saj je bilo suhih le nekaj dni ob koncu dekade. Najmanj padavin je bilo v severovzhodni Sloveniji.

V notranji Sloveniji je bila temperatura zraka v nižinskih krajih povprečno 6 in 10° C, na Primorskem pa med 10 in 14° C.

Breg-Tržič poroča, da od 26. novembra 1964 pa do 11. marca 1965 ni bilo izleta. Čebele so zdrave in so dobro prezimile.

Dražgoše: Zadnji izlet je bil 26. novembra 1964, prvi pa šele 15. marca 1965. Čebele so prezimile brez izgub.

Zerovnica: Prvo obnožino sem opazil 21. marca. Poraba hrane je precej velika.

Rogatec: Družine so dobro prezimile, mrtvic ni. Čebele lepo prinašajo obnožino in medicino s prvih pomladanskih cvetlic.

Selnica ob Dravi: Prvo obnožino z leske in mačic so prinesle 12. marca 1965. V splošnem so dobro prezimile.

Cezanjevci-Ljutomer: Čebele so dobro prezimile, upajmo na najboljše.

Prosenjakovci: Vse družine sem pregledal in našel pri nekaterih že 5 satov zalege. Družine so porabile v celoti 970 dkg.

Pušča-Bistra: Čebele so prezimile brez izgub in lepo zalegajo. Mrtvic je zelo malo.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplotina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg-Tržič	— 20	— 40	— 40	— 100	+ 5,7	18	9	18	175
Dražgoše—Šk. Loka . . .	— 10	— 50	— 100	— 160	+ 0,5	5	6	31	116
Zerovnica—Postojna . . .	— 65	—	— 165	— 230	+ 0,6	16	7	7	133
Rogatec	— 10	— 70	— 40	— 120	+ 5,2	22	10	10	171
Lovrenc na Pohorju . . .	— 75	— 90	— 140	— 305	+ 4,8	21	7	13	152
Selnica ob Dravi	— 45	— 55	— 25	— 125	+ 6,0	31	13	8	132
Lovrenc na Drav. polju	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cezanjevci—Ljutomer . .	— 20	— 100	— 220	— 340	+ 5,5	18	12	—	82
Bučkovci—Videm ob Ščavnici	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prosenjakovci—M. Sobota	— 80	— 220	— 120	— 420	+ 6,3	23	10	2	181
M. Polana—Lendava . . .	— 10	— 20	— 40	— 70	+ 6,4	20	6	1	121
Svibnik—Črnomelj . . .	— 100	— 150	— 150	— 400	+ 7,3	21	9	5	121
Iška vas	— 30	— 90	— 120	— 240	+ 3,1	22	8	12	136
Škofije pri Kopru	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pušča—Bistra—Zagreb	— 30	— 10	— 50	— 90	+ 8,0	19	7	2	122
Povpreček	—	—	—	— 235	—	—	—	—	—

OSEBNA VEST

Cestitamo. Na gozdarski fakulteti ljubljanske univerze je diplomiral z odličnim uspehom za inženirja gozdarstva naš mladi sodelavec Franček Šivic. Za svojo diplomsko nalogo si je izbral temo o gozdnem medenju.

Dne 5. aprila t.l. je zagovarjal svoje diplomsko delo. Poleg izprašujočih profesorjev so bili navzoči tudi zastopniki naše zveze tov. predsednik in urednik, prof. Slavko Rajič ter Anton Verbič. Profesor Sevnik, ki je bil recenzent diplomske naloge, je poudaril, kako važne so čebele pri opravevanju sadnega drevja in kulturnih rastlin, zlasti pa gozdnih. Pripomnil je, da bodo morali gozdarji v bodoče bolj upoštevati čebele. Na to je še posebej opozoril tov. Šivic v svojem delu in navedel celo vrsto medovitih rastlin, ki naj jih sade gozdarji namesto topolov, od katerih nima naše čebelarstvo prav nobenih koristi. Prof. Sevnik je omenil, da bi prišla diplomska naloga z nekaterimi dopolnitvami v pošte v Prešernovo nagrado.

Tov. ing. Šivicu v imenu vseh slovenskih čebelarjev iskreno čestitamo z željo, da bi ostal v naših vrstah in v bodoče posvetil vse svoje mlade sile znanstvenim nalogam v slovenskem čebelarstvu.

Upravni odbor ZČD

ČEBELARSKIM DRUŠTVOM

Sežana in Vrhnika iskreno čestita Zveza v imenu vseh članov k njuni ustanovitvi z željo, da bi pri svojem delu uspevali v korist skupnosti.

Uprava ZČDS

OPOZARJAMO

vse naročnike Slovenskega čebelarja, da bomo ustavili glasilo vsem tistim, ki ne bodo poravnali naročnine za tekoče leto najpozneje do 20. maja t.l.

Uprava SČ

OBVESTILO

Zaradi pravilne razporeditve čebel na smrekovi in hojjevi paši v Bočni in okolici Gornjega grada prosimo vse prevažalce, da prijavijo predhodno svoje dovoze na naše področje čebelarski družini Gornji grad. Prijavi naj prilože veterinarsko potrdilo v zdravju čebel.

Odbor čebelarske družine
Gornji grad

UDELEZENCEM KONGRESA v BUKAREŠTI

sporočamo, da bomo objavili podrobna pojasnila v junijski številki našega lista.

IZLETA NA KOROSKO

ne bo, ker se je prijavilo premalo čebelarjev.

PREVAZEVALCI

na akacijevo pašo v Gorico in Pomurje morajo imeti dovoljenje, in sicer zaradi pravilne razporeditve pripeljanih čebel. Obe društvi sta doslej ustregli vsem prošnjam in nista prav nobene zavrnili. V interesu vsakega prevaževalca samega je, da je discipliniran. Potem se ne bo dogajalo, da nakopičijo na enem samem mestu po več sto panjev. To ne koristi nikomur, najmanj pa prevaževalcem. S tem pa bomo preprečili tudi vse pritožbe domačih čebelarjev.

SAHALINKA

Tov. Vadnal Franjo iz Dobove sporoča, da je dobil za sahalinko toliko naročil, da ne bo mogel vsem ustreči in jo poslati po pošti ali železnici. Kdor jo hoče dobiti, naj pride ponjo osebno in to čimprej.

KUPIM

naseljene AŽ-panje, med temi je tudi lahko nekaj praznih. **Sveto Gligorić, Laktaši 50, SRBH.**

PRODAM

naseljene AŽ-panje — desetsatarje z močnimi, zdravimi družinami. **Stanislav Černe, Ljubljana-Vič, Cesta na Brdo 25, zraven Vajeniške šole.**

PRODAM

čebelarstvo za pod panj. Naslov v upravi.

PRODAM

nov stalni čebelnjak za 12 AŽ-panjev in 8 praznih AŽ-panjev. **Alojz Štehlaj, Iška vas 81, pošta Ig pri Ljubljani.**

PRODAM

20 naseljenih AŽ-panjev — devetsatarjev. Čebelje družine so močne in zdrave. **Alojz Lavrenčič, Cerknica pri Rakeku.**